

1984/85:63

Torsdagen den 17 januari

Kl. 13.00

Förhandlingarna leddes till en början av tredje vice talmannen.

I § Upplästes följande inkomna skrivelser:

Till riksdagen

Undertecknad ledamot anhåller härmed att bli befriad från uppdraget som suppleant i konstitutionsutskottet.

Stockholm den 14 januari 1985

Sven Munke

Till riksdagen

Härmed får jag avsäga mig uppdraget såsom ledamot av finansutskottet.

Stockholm den 14 januari 1985

Lennart Blom

Till riksdagen

Härmed ber jag om entledigande från uppdraget som suppleant i finansutskottet.

Stockholm den 15 januari 1985

Rune Rydén

Till riksdagen

Härmed ber jag om entledigande från uppdraget som ledamot i utbildningsutskottet.

Stockholm den 15 januari 1985

Rune Rydén

Dessa framställningar bifölls av kammaren.

Torsdagen den
17 januari 1985

*Om verksamheten
vid SJ:s verkstad i
Östersund*

2 § Svar på fråga 1984/85:286 om verksamheten vid SJ:s verkstad i Östersund

Anf. 1 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Marianne Ståhlberg har erfarit att SJ lär planera att lägga ned sin verksamhet i Östersund och har mot den bakgrunden frågat mig om inte regeringens regionalpolitiska riktlinjer även bör gälla SJ.

Jag vill först klargöra att det ligger inom SJ:s beslutsområde att bestämma om hur många verkstäder man behöver och var dessa skall ligga i landet.

SJ:s verkstadsorganisation byggdes i huvudsak upp kring sekelskiftet och är därför anpassad till den tidens trafik och rullande materiel. Utvecklingen har sedan dess gått mot att lok och vagnar kräver allt mindre reparationer och underhåll. Verkstäderna har i dag också totalt sett en överkapacitet. Verksamheten kostar i dag drygt 1 miljard kronor per år, eller ca 15 % av SJ:s totala kostnader. SJ strävar därför efter att rationalisera verksamheten och successivt anpassa antalet verkstäder och storleken på dessa till 1990-talets behov. SJ har mot denna bakgrund sedan en tid övervägt verkstadsorganisationens framtida utformning.

SJ är utsatt för hård konkurrens och samtidigt skyldigt att uppfylla de ekonomiska krav som statsmakterna ställt upp. Det är därför enligt min mening självklart att SJ skall organisera sin verksamhet så effektivt som möjligt. Regionalpolitiska bedömningar får i första hand göras av riksdag och regering.

SJ har ännu inte fattat beslut om nedläggning av någon verkstad. Jag förutsätter att SJ innan ett eventuellt beslut fattas tar kontakt med berörda fackliga samt lokala och regionala organ för information och samråd. I avvaktan på SJ:s ställningstagande har jag ingen anledning att uttala mig i frågan.

Anf. 2 MARIANNE STÅLBERG (s):

Herr talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret på min fråga.

Vi är i länet djupt oroad över propåerna från SJ:s ledning om att huvudverkstaden i Östersund är i fara. Vi kan inte tolerera att staten skulle medverka till att en så stor arbetsplats, som betyder så mycket för Östersunds kommun och hela länet, skulle försvinna.

Östersund är den enda ort i länet som har en väl differentierad arbetsmarknad, och Östersund fungerar som en motor för övriga delar av länet.

Bortfallet av de berörda arbetstillfällena skulle inte bara få förödande effekter för sysselsättningen, utan verkstaden tillför också Östersunds arbetsmarknad en ovärderlig yrkesverksamhet som vi f. ö. har mycket litet av. Länet är som bekant det minst industrialiserade i landet. Nedläggningen, tillsammans med sysselsättningseffekterna då det gäller inköp och underleverantörsarbeten m. m. på orten, beräknas innebära att det verkliga bortfallet blir ungefär 300 arbetstillfällen. Alltför många människor, främst unga, tvingas redan i dag lämna länet på grund av att de inte kan få arbete, och det är just den här typen av jobb som länet och Norrlands inland så väl behöver

för att inte komma efter i utvecklingen ännu mer än hittills.

SJ:s huvudverkstad i Östersund är också den mest moderna och den med den lägsta medelåldern bland de anställda i jämförelse med SJ:s övriga verkstäder.

Det finns inget stöd för att det skulle bli vare sig effektivitetsmässiga eller ekonomiska vinster med en nedläggning av Östersundsverkstaden. Utredningen i ärendet tar inte hänsyn till samtliga föreliggande omständigheter och kan inte läggas till grund för ett beslut i frågan. SJ kan som ett statligt företag inte enbart få lägga interna effektivitetssynpunkter på en för Östersund och länet så viktig sysselsättningsfråga.

Verkstaden har dessutom ur militärstrategisk synpunkt och ur beredskaps-synpunkt mycket stor betydelse.

Precis som jag nämnt i min fråga tillkom verkstaden 1975 som en regionalpolitisk satsning. De regionalpolitiska skälen är i dag lika starka.

Ur såväl samhällsekonomisk som regionalpolitisk synpunkt måste det betraktas som oacceptabelt att ta bort dessa arbetstillfällen. Kostnaderna att skaffa nya jobb via t. ex. regionalpolitiskt stöd skulle bli utomordentligt stora, om det ens skulle vara möjligt.

Frågan om SJ:s huvudverkstad är alltså mycket avgörande för länet. Jag utgår ifrån att kommunikationsministern är beredd att här i dag bekräfta att ett för länet så avgörande beslut som det nu gäller inte kommer att fattas på grundval av den nuvarande utredningen och att, om tankarna om nedläggning av verkstaden i Östersund alltså finns, något beslut i frågan inte tas förrän frågan såväl samhällsekonomiskt som regionalpolitiskt blivit ordentligt belyst.

Anf. 3 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Ja, Marianne Stålberg, jag är medveten om att man i Östersund och i Jämtlands län har upplevt den här frågan som väldigt viktigt utifrån de sysselsättningsproblem som finns i Jämtland och i skogslänen över huvud taget. Jag förstår att dessa upplevs som mycket besvärande.

Självfallet har SJ en stor regionalpolitisk betydelse. Om statsmakterna av samhällsekonomiska skäl vill lägga restriktioner på SJ, har verket, enligt det beslut som vi tog här i riksdagen 1979, rätt att få särskild ersättning. Därmed skulle det krav på företagsekonomisk effektivitet som ställs på SJ kunna förenas med den samhällsekonomiska avvägning och bedömning som vi som politiker i regering och riksdag gör i detta sammanhang. Ett exempel på detta är att regeringen i den budget som riksdagen har att behandla i vår föreslagit att man skall tillskjuta betydande belopp när det gäller det trafiksvaga bannätet. Detta är alltså en fråga av stor regionalpolitisk betydelse, och staten betalar årligen drygt 1,3 miljarder kronor för att vi skall kunna upprätthålla denna trafik.

Även om riksdagen har sagt att det är SJ som har att ta ställning till sin egen verksamhet, har jag självfallet fört samtal med företrädare för SJ. Jag vet därför att man har tittat på den nämnda utredningen. Den ligger till grund för det ställningstagande som så småningom kommer.

Torsdagen den
17 januari 1985

*Om beställning i
Norge av en ny tåg-
färja*

Anf. 4 MARIANNE STÅLBERG (s):

Herr talman! Jag är mycket glad över att statsrådet tar fram de regionalpolitiska synpunkterna och att han engagerar sig i den här frågan, som är så betydelsefull för Jämtlands län. Därför räknar jag med att det den dag som SJ:s styrelse fattar sitt beslut om SJ:s huvudverkstad inte blir Östersund som kommer att drabbas.

Jag kan berätta att jag tillhör regeringens decentraliseringsdelegation, som aktivt arbetar för att försöka förmå de statliga affärsverken att decentralisera delar av sin verksamhet ut i landet. Jag skulle se det som ett mycket stort bakslag för vårt arbete om den eventuella nedläggningen av verkstaden i Östersund kommer till stånd. Det skulle vara en svår knäck för de regionalpolitiska tankegångar som denna riksdag har gjort sig till tolk för.

Anf. 5 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Om det fattas ett beslut som skulle kunna leda till att man blev tvungen att pröva den regionalpolitiska insatsen måste man utan tvivel tillskjuta de pengar som SJ då anser sig behöva för att kunna fortsätta verksamheten.

En sak är definitivt klar: SJ har en för stor verkstadskapacitet. Utredningar och allt annat talar för att SJ är tvunget att dra ner på denna kapacitet.

För dagen finns det, som jag har sagt tidigare, inget beslut. Det innebär att jag nu inte kan göra något som helst uttalande. Vi avvaktar dels SJ:s fortsatta utredning, dels det ställningstagande som SJ slutligen kommer fram till.

Anf. 6 MARIANNE STÅLBERG (s):

Herr talman! Jag vill återigen uttrycka min tacksamhet för att statsrådet tycks förstå hur stor betydelse verkstaden i Östersund har för Jämtlands län.

Om SJ skulle behöva hjälp från staten i form av regionalpolitiska medel för att över huvud taget kunna behålla verkstaden förväntar jag mig att dessa pengar också ställs till förfogande.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på fråga 1984/85:295 om beställning i Norge av en ny tåg färja

Anf. 7 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Wiggo Komstedt har med hänvisning till att SJ nyligen beställt en ny tåg färja från ett norskt varv bett mig redogöra för de överväganden som förekommit innan ordern placerades i Norge.

Först vill jag klargöra de regler som gäller i sådana här fall. Det ligger inom SJ:s ansvarsområde som affärsverk att vid all upphandling uppnå den ur ekonomisk synpunkt fördelaktigaste överenskommelsen. Jag har vid ett flertal tillfällen här i riksdagen sagt att regionalpolitiska bedömningar i första hand får göras av regering och riksdag.

I det här aktuella fallet har SJ fått in offerter från ett flertal varv. I Sverige

fanns både Kockums och Uddevallavarvet med bland anbudsgivarna. Det visade sig härvid att det norska varv som fått ordern kunde erbjuda ett pris som låg avsevärt lägre än övriga varvs.

Nr 63

Torsdagen den
17 januari 1985

Anf. 8 WIGGO KOMSTEDT (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret. Bakgrunden till att denna fråga återkommer har jag redogjort för i frågans inledande text. Jag ställde en fråga till industriminister Thage Peterson, som han besvarade den 4 december. Han undvek emellertid att svara på den konkreta frågan och förde över den till kommunikationsministerns bord.

I samband med diskussionerna om den tidigare eventuella nedläggningen av Uddevallavarvet – som ju nu är ett faktum – uppmanade regeringen det enskilda näringslivet att göra insatser i Uddevalla. Man nämnde då Volvo och Saab-Scania, som har stora verksamheter i intilliggande regioner.

Det är inget fel i detta. Visst skall det enskilda näringslivet medverka till att klara sysselsättningen i de regioner som är i behov av hjälp. Men det är naturligtvis något konstigt när i detta fall det statliga företaget SJ inte ger sin order på en ny tågfarja till det likaledes statliga varvet i Uddevalla, utan lägger beställningen i Norge, samtidigt som regeringen uppmanar andra att ta ett visst ansvar för sysselsättningen.

Jag är inte den som vill att man skall hålla i gång verksamheter på konstlad väg, men det kostar pengar att friställa personal och ordna annan sysselsättning för ett stort antal människor. Här hade SJ kunnat medverka till en mer naturlig avtrappning, genom att Uddevallavarvet, om det hade erhållit beställningen på SJ-färjan, hade fått ett visst andrum.

Kommunikationsministerns svar är mycket traditionsenligt. Han hänvisar till de upphandlingsregler som gäller. Jag har inga invändningar mot detta. Jag tycker att statliga verk och företag skall följa den upphandlingsförordning som gäller i Sverige och köpa till lägsta pris. SJ skall naturligtvis inte betala mer än nödvändigt med tanke på de lönsamhetskrav vi ställer på företaget. Men jag har pekat på effekterna av nedläggningen av Uddevallavarvet. Den kostar mycket pengar, och till syvende og sist är det ur den gemensamma statliga börsen som dessa pengar skall tas. Varför skulle man då inte ha kunnat ersätta SJ för merkostnaden vid en beställning av färjan i Sverige, dvs. i Uddevalla, i stället för i Norge?

Jag återkommer därmed till min fråga till kommunikationsministern – jag har nämligen inte fått svar på den – om det har förekommit några överväganden inom regeringen om att på det sättet medverka till att SJ skulle ha kunnat lägga beställningen i Uddevalla. Kommunikationsministern säger att det ankommer på regering och riksdag att göra de regionalpolitiska bedömningarna, och kommunikationsministern tillhör ju onekligen regeringen.

Anf. 9 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Jag har svarat Wiggo Komstedt på den fråga som har ställts till mig och redogjort för SJ:s regler för upphandling. Till detta kan jag säga

*Om beställning i
Norge av en ny tåg-
färja*

Torsdagen den
17 januari 1985

*Om beställning i
Norge av en ny tåg-
färja*

att berörda departement självfallet hade på sedvanligt sätt fått vetskap om det beslut som fattats hos SJ.

Anf. 10 WIGGO KOMSTEDT (m):

Herr talman! Jag kan ändå inte riktigt förstå det svar som kommunikationsministern ger.

Min konkreta fråga lyder: "Kan kommunikationsministern redogöra för de överväganden som förekommit innan ordern placerades i Norge?"

Jag menar då, vilket jag har utvecklat i mitt tidigare inlägg, överväganden som består i att man gjort den gemensamma bedömningen att SJ skulle ha kunnat kompenseras för den merkostnad som uppstod om man lade beställningen i Sverige – i Uddevalla i det här fallet – i stället för i Norge.

När jag diskuterade detta med industriministern sade han att frågan gällde SJ och att den därför borde ligga på kommunikationsministerns bord. Han sade också att om det var fråga om industripolitiska bedömningar, ville han skicka frågan till sin biträdande industriminister, och om frågan gällde sysselsättningen, då var det en arbetsmarknadsfråga. Men jag tycker inte att man kan resonera så ensidigt. Inom regeringen finns fackministrar som har att bedöma frågor inom sina resp. verksamhetsområden, men det kan väl ändå inte vara märkvärdigare än att kommunikationsministern diskuterar med exempelvis arbetsmarknadsministern och industriministern när det gäller en fråga som denna. Kommunikationsministern kunde ha klargjort att man inför den här nedläggningen av ett statligt varv med besvärliga problem som följd hade chans att ge varvet en färjebeställning som var aktuell för ett annat statligt företag, nämligen SJ. Man visste vad det kostade att avveckla varvet, och då menar jag att man borde ha kunnat se frågan från den utgångspunkten att man hade möjligheter att medverka till en något lugnare avtrappning.

Vi är överens om att man inte skall hålla i gång verksamhet som inte bär sig – i det här fallet varvsverksamhet – men man hade kunnat begagna sig av den här möjligheten. Vi vet genom erfarenhet från många andra fall att en nedläggning kostar enormt mycket pengar. Då hade man kunnat lösa en del problem den här vägen. Som jag sade tidigare är det ändå med skattemedel man får betala vad detta kostar. Jag upprepar därför att min fråga gällde om det förekommit några överväganden. Det har kommunikationsministern inte svarat på.

Anf. 11 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Jag kan inte rå för att Wiggo Komstedt inte förstår svaret, utan det får stå för hans räkning. När jag talade om att frågan var föremål för beredning i berörda departement – arbetsmarknads-, industri- och kommunikationsdepartementen – så är det ju fråga om överläggningar, Wiggo Komstedt. Det ställningstagande som blev en följd av dessa överläggningar känner vi till vid det här laget – och det hoppas jag att även Wiggo Komstedt gör.

Sedan vill jag nämna, även om det i och för sig inte är "mitt bord", att det i

dag i regeringskansliet pågår diskussioner och överläggningar om vilka insatser som är nödvändiga att göra utifrån den inträffade händelsen i Uddevalla. Jag tycker att man, innan man så att säga presenterar räkningar för skattebetalarna, rimligtvis borde avvakta dessa överläggningar och se vad som kommer fram av dem.

Anf. 12 WIGGO KOMSTEDT (m):

Herr talman! Det är alldeles riktigt att man skall avvakta vad som kommer fram vid överläggningarna, men kommunikationsministern är inte omedveten om att det i det här huset har förekommit många diskussioner i samband med nedläggning av olika företags verksamheter. Med facit i hand vet vi att det kostat väldigt mycket pengar varje gång.

Jag skall naturligtvis med stort intresse följa utvecklingen och se vad resultatet blir den här gången. Jag är emellertid ganska övertygad om att det för skattebetalarna totalt kommer att kosta mycket pengar att skaffa alternativ sysselsättning i Uddevallaregionen. Jag tror att vi på sikt kommer att kunna konstatera att det nog hade varit billigare om man i stället gått in och betalat SJ, alldenstund regeringen är så intresserad av problemet att den uppmanat det privata näringslivet att ta ansvaret för sysselsättningen i Uddevallaregionen.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1984/85:300 om prövningen av Folke Pudas trafiktillstånd

Anf. 13 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Hugo Bergdahl har frågat justitieministern om regeringen avser att vidtaga några åtgärder för att nå en uppgörelse med Folke Pudas innan hans ärende behandlas i Europadomstolen.

Arbetet i regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Bakgrunden till Hugo Bergdahls fråga är en anmälan till den europeiska kommissionen för de mänskliga rättigheterna som har gjorts av Bengt Pudas – alltså inte av Folke Pudas utan av sonen Bengt – i anledning av att hans trafiktillstånd återkallats. I sin anmälan gör Bengt Pudas gällande bl. a. att Sverige åsidosatt den i artikel 6:1 i den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna angivna rätten för alla människor att få frågor som angår deras civila rättigheter prövade av domstol.

Kommissionen – och jag betonar *kommissionen*, inte domstolen – har beslutat att ta upp anmälningen i den nu berörda delen. Jag är angelägen att påpeka att kommissionen däremot *inte* har tagit upp Bengt Pudas klagomål om att Sverige skulle ha brutit mot den artikel i konventionen som avser skyddet för egendomsrätten.

Innebörden av detta ställningstagande är att kommissionen, om inte en

*Om prövningen av
Folke Pudas trafik-
tillstånd*

Torsdagen den
17 januari 1985

*Om prövningen av
Folke Pudas trafik-
tillstånd*

uppgörelse träffas mellan parterna, kommer att pröva frågan i sak. Den prövningen innebär i realiteten att kommissionen undersöker hur våra regler om återkallelse av trafiktillstånd är utformade och tar ställning till om den omständigheten att sådana frågor inte kan göras till föremål för domstolsprövning innebär att Sverige brutit mot sina förpliktelser enligt konventionen. Rent faktiskt kommer beslutet emellertid bara att ta sikte på Bengt Pudas fall.

Regeringen hävdar inför kommissionen att det svenska systemet är i överensstämmelse med konventionen. Om kommissionen skulle komma till en annan slutsats, har detta betydelse långt utöver det enskilda ärende som Hugo Bergdahl tar upp. Det är därför av intresse för staten att få del av kommissionens uppfattning i frågan.

Mitt direkta svar på Hugo Bergdahls fråga är således att jag inte ser någon anledning för regeringen att försöka åstadkomma en uppgörelse med Bengt Pudas innan kommissionens prövning har skett.

Anf. 14 HUGO BERGDAHL (fp):

Herr talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret.

Europakommissionen har beslutat att ta upp fallet med Bengt Pudas trafiktillstånd till prövning. Men innan denna prövning kommer till stånd finns det möjligheter för den svenska regeringen att försöka göra upp i godo med Pudas. Den konvention som man skall följa ratificerades av medlemsländerna, bl. a. av Sverige, 1951.

När nu en enig Europakommission beslutat att ta upp fallet Pudas till prövning så föreligger det för den svenska regeringen en möjlighet att försöka komma fram till en uppgörelse med Pudas. Det står nämligen i den text som reglerar kommissionens arbetsregler bl. a. följande:

”Då en framställning upptages, skall kommissionen ställa sig till parternas förfogande i syfte att nå en reglering av frågan i godo på grundval av respekterandet av de mänskliga rättigheterna, sådana de definieras i denna konvention.”

Den lagtexten har Sverige varit med om att skriva under i egenskap av medlemsnation i nämnda församling.

Herr talman! Sverige har under senare år i ett antal uppmärksammade fall fällts av Europadomstolen. Varje gång det svenska rättvisesystemet drabbas av ett fördömande från ett internationellt organ, där Sverige är en av medlemsstaterna, naggas självfallet vårt internationellt goda anseende som rättsstat i kanten. Det kan man nog inte komma ifrån.

Det skulle, enligt min uppfattning, vara något förnedrande om Europakommissionen tvingas dra ärendet med Pudas trafiktillstånd inför ministerrådet och i sista hand inför Europadomstolen. Det finns därför skäl för regeringen att eliminera risken att Sverige ännu en gång fälls av Europadomstolen.

Herr kommunikationsminister! Jag tycker följande: Låt prestige och slavisk bundenhet till vad som juridiskt kan utläsas genom dödliga människors tolkning av principer i tillståndsärenden få vika för vad som av vanliga

vardagsmänniskor här hemma i Sverige och av internationella rättsorgan anses vara ett skydd för våra gemensamma mänskliga rättigheter.

Jag är mycket väl medveten om att en fällande dom och en överenskomst med Folke Pudas, som möjligen kunde träffas dessförinnan, skulle få vida verkningar även utanför det här ärendets ram.

Avslutningsvis vill jag säga att jag hoppas att man från regeringens sida efter moget övervägande frigör sig från hotet att Sverige döms för kränkande av de regler i konventionen som en rättsstat har att följa och som vi varit med om att skriva under. Det är regeringen som nu har bollen i det här ärendet.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1984/85:306 om resandeantalet på busslinjer som ersatt järnvägstrafik

Anf. 15 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Sven Henriesson har frågat mig hur resandeantalet har utvecklats med ersättningsbusslinjer i jämförelse med den tidigare, numera nedlagda, tågtrafiken på järnvägslinjerna Växjö-Västervik och Åkers Styckebruk-Strängnäs.

Jag har låtit hämta in uppgifter bl. a. från de länstrafikbolag som svarar för den berörda ersättningstrafiken.

På busslinjen Åseda-Växjö är antalet resande i de ersättande bussarna i genomsnitt tre gånger så stort som i motsvarande tåg. Som exempel kan nämnas morgontåget in till Växjö kl. 07.30 som hade i medeltal 27 resande. Det har nu ersatts av nya bussar som ankommer till Växjö i tidsintervallet kl. 06.30-07.45 och som har i medeltal 82 resande per dag.

Enligt de resanderäkningar som gjorts vid infarten till Västervik på de busslinjer som helt eller delvis berör järnvägens influensområde i Kalmar län uppgick resandeantalet under en vecka i november 1983 till 3 550. Det hade i november 1984 ökat till 3 950. Antalet resenärer i tågen under en motsvarande vecka uppgick till 328. Siffrorna visar att tågen spelat en underordnad roll för det lokala och regionala resandet och antyder att bussarna förmått ta över tågens kvarvarande trafikuppgifter. I sammanhanget kan man konstatera att den ersättande busstrafiken fungerat tillfredsställande även under den senaste tidens snöoväder i östra Småland.

Tågens mer långväga trafikuppgifter på linjen Växjö-Västervik har uppenbarligen också fått en tillfredsställande ersättning. Antalet resor över länsgränsen mellan Kronobergs och Kalmar län uppgick till ca 250 per vecka med tåg och är i dag ca 350 med de båda ersättande busslinjerna.

Man har inte tillgång till motsvarande resanderäkningar när det gäller den omfattande busstrafiken i Strängnäsområdet. Länstrafikbolaget uppger att resandet ökat på både de mer lokalt betonade busslinjerna och de regionala linjerna riktade mot Södertälje. Ökningen på de senare linjerna beror helt klart på att tidigare tågresenärer flyttat över till buss. I övrigt saknas

Nr 63

Torsdagen den
17 januari 1985

*Om resandeantalet
på busslinjer som
ersatt järnvägs-
trafik*

Torsdagen den
17 januari 1985

*Om resandeantalet
på busslinjer som
ersatt järnvägs-
trafik*

tillräckligt underlag för säker beräkning av hur stor del av resandeökningen som kan tillskrivas en överflyttning från tågen.

Rent allmänt kan man konstatera att det är svårt att jämföra resandeantal före och efter en driftomläggning. Även om den nu tillgängliga resandestatistiken inte är fullständig, kan man nog slå fast att ersättningstrafiken i allt väsentligt tillgodoser den tidigare tågtrafikens behov. Genom länstrafikbolagens satsningar ger den nytillkommande busstrafiken hela det berörda trafikområdet en förbättrad trafikförsörjning. Såvitt jag kan förstå är erfarenheterna i stort sett likartade i övriga landsändar där tågtrafik ersatts av utbyggd busstrafik inom ramen för den ordning som nu gäller.

Anf. 16 SVEN HENRICSSON (vpk):

Herr talman! Jag får tacka för det svar som har lämnats. Det var långt och utförligt, men det är ju så med statistik att den tar plats.

Beträffande själva redovisningen tar jag fasta på vad som sägs om att man vid en ändring från tåg- till busstrafik har svårt att avgöra hur många resenärer som flyttat över till busstrafiken. Man har svårt att säga hur mycket som "kan tillskrivas en överflyttning från tågen", som man säger. Likaså säger man att det inte är lätt att "jämföra resandeantal före och efter en driftomläggning". Det skulle ju förutsätta att man hade ordentliga intervjuer med vederbörande personer beträffande om de hade åkt tåg tidigare osv.

Jag har information från dem som kör bussarna om att det är en överraskande kraftig minskning jämfört med när tågtrafiken var i gång. Till detta kommer att tågresenärer från sidolinjerna ofta innebär en ganska stor tillförsel till stamlinjen, medan de resenärer som kommer med buss inte åker vidare med tåg. Det kan vara lokala bussresenärer, som det står i svaret, som helt enkelt inte åker vidare med tåg på samma sätt som förut. Det är en erfarenhet som många har bekräftat i samband med nedläggning av tågtrafik och ersättning av den med busstrafik. Tågresenärer går inte omedelbart över till buss i stället, utan de föredrar att åka i egen bil – det visar erfarenheten.

Svaret tyder på ett ambitiöst arbete, men det borde finnas ett bättre statistiskt underlag innan man med säkerhet kan säga hur det hela har utvecklats. Jag hoppas att de långsiktiga beräkningar som kommer att göras kommer att bekräfta hur det i verkligheten har gått med ersättningstrafiken.

Anf. 17 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Jag tycker att det är ett intressant problem som Sven Henricsson tar upp, och jag anser naturligtvis att vi från både departementets och transportrådets sida skall försöka följa vad som händer när man går över från persontrafik på räls till persontrafik med buss.

Det är klart att man kan göra som Sven Henricsson säger – det är väl inget fel i den statistiska uppföljningen att man intervjuar dem som så att säga sitter vid ratten om hur de upplever den nya situationen. Men jag tror det är riktigt och nödvändigt – och det har vi ett gemensamt intresse av utifrån det ställningstagande som riksdagen har fattat – att försöka få fram ett så bra

underlag som möjligt för att därefter ta ställning till vilka åtgärder som man från samhällets sida är tvungen att vidta.

En sak är definitivt klar: De siffror som jag har redovisat här och som jag ändå vill påstå har ett bra underlag bakom sig visar att ersättningstrafiken med buss utan tvivel har kunnat klara kollektivtrafiken på ett betydligt bättre sätt än många trodde här i kammaren i samband med att vi förde den aktuella debatten.

Anf. 18 SVEN HENRICSSON (vpk):

Herr talman! Som jag tidigare sade anser jag att själva räkningsförfarandet är otillfredsställande och att man därigenom inte kan få en klar och riktig bild av vad som har inträffat på de aktuella linjerna.

Jag har själv i 40 år arbetat vid järnvägen som tågklarare och har även sålt biljetter. Jag har varit med om tidtabellsomläggningar, där tåg har dragits in och ersatts med bussar. Min erfarenhet är den – och den bekräftas av läsutredningen som gjordes på 1970-talet – att det skedde ett kraftigt bortfall av resenärer när bussarna sattes in. Resenärerna tyckte inte att det var samma sak att åka buss som att åka tåg, utan de tog bilen i stället. Jag kunde med egna ögon klart notera att detta inträffade.

Det här betyder att man måste räkna med ett visst bortfall av resande från sidolinjerna. I den utredning som socialdemokraterna gjorde i samband med kongressen framhölls också att det är mycket viktigt att bevaka just detta. Där betonades vikten av en rejäl samordning mellan sidotrafiken och den trafik som går till anslutande linjer vid järnvägen. Jag håller med om att vi måste bevaka detta och se till att trafiken fungerar.

Anf. 19 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Jag vill påpeka att jag har en mycket stor respekt för Sven Henricssons kunskande på detta område. Vi måste ändå vara överens om att det beslut som vi fattade om länstrafikorganisation och arbetet där har inneburit att utgångsläget när det gäller att samordna trafiken är ett helt annat. Denna organisation är ganska färsk, Sven Henricsson, t. o. m. så pass färsk att den kanske har svagheter i sättet att hantera dessa frågor. Men vi politiker skall hjälpas åt och se till att organisationen kan förstärkas i fortsättningen och ges sin egentliga funktion, nämligen att svara för kollektivtrafiken.

Anf. 20 SVEN HENRICSSON (vpk):

Herr talman! Avslutningsvis kan jag göra den kommentaren att det naturligtvis finns många olika aspekter på övergången till busstrafik. En erfarenhet som vi har från Norrland, där det t. ex. finns planer på att lägga ner trafiken mellan Hoting och Forsmo, är att människorna upplever det så att de har berövats någonting i och med att tågtrafiken har tagits ifrån dem. Det har skapat ett slags psykologisk atmosfär, som innebär att det är svårt att vidmakthålla järnvägens popularitet. Det har blivit en visa i bygden – Curt Boström vet vad som menas med det – att järnvägen inte är någonting att ty

*Om underhållet av
inlandsbanan*

sig till, eftersom den bara lämnar människorna åt deras öde. Det här har också en negativ verkan när det gäller att stimulera dessa människor att använda järnvägen även i andra sammanhang.

Anf. 21 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Sven Henricsson och jag har i allt väsentligt samma uppfattning om vad som behöver göras. Jag skulle bara vilja tillägga: Tänk om alla de människor som känner besvikelse över att förlora järnvägen hade åkt tåg innan vi fattade beslutet om nedläggning! Då hade vi aldrig behövt fatta något beslut om nedläggning.

Anf. 22 SVEN HENRICSSON (vpk):

Herr talman! Jag har hört det där många gånger. Det är emellertid så att tidtabellerna ofta ändras så att tågtiderna inte passar bygdens resenärer utan är mera anpassade till andra trafikuppgifter. Detta har lett till ett kraftigt bortfall av resande, vilket har tagits till intäkt för att tågen inte längre skall gå, eftersom det inte lönar sig.

Resandebortfallet beror alltså inte bara på resenärerna, som ju inte kan åka med tågen. Tågtiderna måste passa med de tider när människor t. ex. skall åka till staden och handla. Om järnvägen inte fyller den funktion som människor har tänkt sig föredrar de att ta sig fram på ett annat sätt.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1984/85:323 om underhållet av inlandsbanan

Anf. 23 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Vid behandlingen av 1979 års trafikpolitiska beslut understök trafikutskottets majoritet "angelägenheten av att statens ansvar för underhållet av hela den nuvarande Inlandsbanan slås fast och att en fortsatt målmedveten upprustning av banan sker".

Jan Hyttring har mot denna bakgrund frågat mig om hur jag vill förverkliga detta vallöfte.

Jag vill först klargöra vikten av att vi har ett bra järnvägsnät. Skall järnvägen kunna utvecklas krävs ett bannät som har en god standard och som underhålls tillfredsställande.

Enligt beslutet som Jan Hyttring åberopar har SJ sedan 1979 satsat betydande medel på att rusta upp inlandsbanan samt dess tvärbanor. Regeringen har också genom särskilda sysselsättningsmedel påskyndat upprustningen. Insatserna, som främst gällt förbättringar av spårstandarden, har koncentrerats till de delar av inlandsbanan som har störst betydelse för att få en ökad trafik. Tack vare dessa investeringar har också SJ betydligt ökat sina transporter av bl. a. skogsråvaror.

I SJ:s investeringsplaner ingår en fortsatt målmedveten upprustning av inlandsbanan. För nästa budgetår beräknas investeringarna t. ex. till ca 25

milj. kr. Jag anser mot denna bakgrund att riksdagens uttalande väl tillgodoses.

Nr 63

Torsdagen den
17 januari 1985

*Om underhållet av
inlandsbanan*

Anf. 24 JAN HYTTTRING (c):

Herr talman! Min fråga är naturligtvis föranledd av att regeringen helt nyligen har beslutat att lägga ned persontrafiken på sträckan Kristinehamn-Lesjöfors. Jag betraktar det, och det är jag inte ensam om, som ett steg i nedrustningen av inlandsbanan.

Kommunikationsministern och jag lär väl aldrig bli överens om värdet av att ha en hel och obruten inlandsbana. Även om man nu gör de nämnda investeringarna kommer en viktig bit att saknas, nämligen sträckan Lesjöfors-Mora, som det i dag inte är möjligt att trafikera. Svaret innehåller inga besked om hur man skall göra med den bandelen.

Jag vill citera vad trafikskottets ordförande under perioden 1976-1979, Sven Mellqvist, sade när frågan behandlades i riksdagen den 1 juni 1979:

”Vad vi eftersträvar nu är väl att skapa förbindelser till olika centra i vårt land och att inte utelämnas något. Det är inte minst mot den bakgrunden som vi är mycket angelägna om att behålla det järnvägsnät vi har. Vi vill framför allt inte medverka till en nedrustning av inlandsbanan, utan vi vill att den skall bevaras i sin ganska imponerande längd från Kristinehamn till Gällivare.”

Nu blir det ju inte så, utan en sträcka kommer att saknas. Man lägger ned persontrafiken på den sydligaste delen, och farhågor för ytterligare nedskärningar finns. Även om man nu behåller godstrafiken, kan borttagandet av persontrafiken på sikt leda till att även godstrafiken dras in.

Jag skulle vilja fråga kommunikationsministern: Vilka insatser avser kommunikationsministern att göra för att få till stånd en obruten inlandsbana?

Under detta anförande övertog talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 25 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Som också framgår av Jan Hyttrings anförande kommer det ändå att finnas kvar en betydande godstrafik på bandelen Lesjöfors-Kristinehamn. Jag utgår ifrån att de företag som utnyttjar järnvägen för sina godstransporter kommer att göra det också fortsättningsvis. Det måste vara ett intresse både ur kommunernas och ur länets synpunkt att se till att så blir fallet.

Jag har redan beskrivit omfattningen av den fortsatta upprustningen. Det har hittills satsats 150 milj. kr. på inlandsbanan. Den fortsatta upprustningen genomförs naturligtvis med utgångspunkt i att det måste anslås pengar även till andra delar av landets järnvägar, så att man kan klara en upprustning också av dem. Men självfallet skall vi i den takt som är möjlig fortsätta med investeringarna för att rusta upp inlandsbanan.

Torsdagen den
17 januari 1985

*Om underhållet av
inlandsbanan*

Anf. 26 JAN HYTTRING (c):

Herr talman! Vi är överens om att det skall ske en fortsatt upprustning av inlandsbanan, men när det gäller den södra delen vore det naturligtvis av stort värde att få biten Mora–Lesjöfors trafikerbar. Då skulle också en större godsmängd kunna transporteras den vägen ned till Kristinehamn. Betydande investeringar har gjorts i hamnen i Kristinehamn, och det är klart att vi alla värmlänningar önskar större sjöfart på Väneren. Det betyder mycket för regionen.

En obruten inlandsbana har naturligtvis vidare en mycket stor betydelse ur beredskapssynpunkt. Jag upprepar alltså min fråga: Vad kommer att hända med bandelen Lesjöfors–Mora?

Anf. 27 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Jan Hyttring är på det klara med att den trafiken upphörde så tidigt som 1969. Vi hade under sex års tid borgerliga regeringar, som naturligtvis med stor sannolikhet hade gjort något åt detta – om man bara hade kommit på att man skulle se till att hela inlandsbanan skulle fungera!

Jag ser uppriktigt sagt inte någon som helst möjlighet att tillmötesgå de krav som Jan Hyttring talar om. Jag är av den uppfattningen att den inställningen delades av min företrädare, den centerpartistiske kommunikationsministern Claes Elmstedt.

Anf. 28 JAN HYTTRING (c):

Herr talman! Då vet jag inte hur jag skall tolka trafikutskottets ordförande under perioden 1976–1979, Sven Mellqvist. Jag betraktade det som han sade som ett löfte från hela socialdemokratin:

”Vi vill framför allt inte medverka till en nedrustning av inlandsbanan, utan vi vill att den skall bevaras i sin ganska imponerande längd från Kristinehamn till Gällivare.”

Detta har många värmlänningar betraktat som ett vallöfte, men det kommer således inte att uppfyllas.

Anf. 29 Kommunikationsminister CURT BOSTRÖM:

Herr talman! Nu kom det! Jan Hyttring glömmer att riksdagen 1979 fattade beslut om att ett visst antal bandelar skulle prövas med avseende på persontrafiken. Där ingick Lesjöfors–Kristinehamn.

I samband med att 1979 års riksdag fattade sitt trafikpolitiska beslut kom den fram till att detta skulle ske. Och även Jan Hyttring och centerpartiet måste leva i verkligheten. Ni måste förstå att trafiken på dessa bandelar, beträffande vilka provning pågår, utgör endast 1 % av SJ:s persontrafik.

Det är klart att man kan vara taktisk, men eftersom det finns krav på att vi skall anslå pengar också till investeringar, måste vi ha klart för oss att vi skall ta ansvar vad gäller hela verksamheten. Det vi skall göra är att svara för att det finns en kollektivtrafik. Jag tror att trafikanterna tycker att det är

likgiltigt om den går med järnväg eller buss. Det väsentliga är att vi står för en kollektivtrafik.

Överläggningen var härmed avslutad.

Nr 63

Torsdagen den
17 januari 1985

Om arbetsförhållanden för TV-personal som tillhör politiskt parti

7 § Svar på fråga 1984/85:298 om arbetsförhållandena för TV-personal som tillhör politiskt parti

Anf. 30 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Rune Evensson har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att hindra att en nyhetsreporter i TV i fortsättningen förvägras utföra vissa uppdrag på grund av medlemskap i ett politiskt parti.

Bakgrunden till frågan är att en nyhetsreporter vid Sveriges Television i Göteborg inte ansetts vara lämplig som reporter för Aktuellt-redaktionen, med ansvar för frågor som rör bl. a. ekonomi och politik. Skälet för detta anges vara hans engagemang i ett politiskt parti.

Enligt de regler som gäller för verksamheten är frågor av detta slag en angelägenhet för de olika programbolagen. Av radiolagen och avtalet mellan staten och Sveriges Television följer bl. a. att ledningen för programföretaget ansvarar för att sändningsrätten utövas opartiskt och sakligt.

Mot den bakgrund som nu angetts vill jag svara Rune Evensson att det inte är aktuellt med någon åtgärd från regeringens sida i denna fråga.

Anf. 31 RUNE EVENSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka kulturministern för svaret på min fråga.

Anledningen till frågan är ett antal artiklar i pressen som tagit upp en TV-reporters avstängning från att göra reportage om politik, ekonomi och arbetsmarknad på grund av att han är medlem i ett politiskt parti och är politiskt aktiv i en kommunalförening. Det är principen bakom detta beslut som är anledningen till min fråga.

Att på detta sätt belägga en reporter med yrkesförbud för att han öppet deklarerar sin politiska uppfattning synes mig märkligt. Om en reporter aldrig i något sammanhang visat sig partisk får kravet på opartiskhet inte bli ett slagträ i TV-chefernas händer att slå obekväma medarbetare i skallen med. Det måste betraktas som någon form av hyckleri att tro att en TV-reporter, om han utträder ur ett politiskt parti, därmed omedelbart är opolitisk och kan anförtros alla de uppdrag som han som medlem i ett politiskt parti inte kunnat utföra. En reporters opartiskhet måste bedömas utifrån hans gärningar och inte efter hans politiska uppfattning.

Alla reportrar på Aktuellt och Rapport har sannolikt en politisk uppfattning. Att hysa en klar politisk uppfattning och vara medlem i ett politiskt parti är en fundamental demokratisk rättighet som inte bör leda till förbud för en journalist att delta i det dagliga nyhetsarbetet på någon av TV:s redaktioner. Det synes därför vara en naiv inställning som Aktuellt-chefen Lars Jacobsson förfäktar när han drar gränsen för opartiskhet vid medlem-

Om arbetsförhållanden för TV-personal som tillhör politiskt parti

skap i ett politiskt parti. Denna hans uppfattning delas uppenbarligen inte heller av Sveriges Radios styrelseordförande. Vad blir kvar till en nyhetsreporter som inte får göra politiska inslag? Kaninutställningar, eldsvådor?

Jag är således tveksam till Aktuellt-chefens inställning i denna fråga. Chefer på den nivån bör inte skapa egna regler och förutsättningar för reportrar att utföra sitt arbete. Det måste vara en hedersuppgift för varje journalist att alltid sträva efter att i sina reportage ge en så opartisk bild som möjligt – detta oavsett egen politisk hemvist. Det går mycket väl att kombinera detta arbete med politisk verksamhet. Frågan får anses så speciellt viktig att den bör lösas på ett högre plan än av cheferna för Aktuellt och Rapport. Moderbolagets styrelse bör vara rätt forum för dessa frågor.

Jag vill sluta mitt anförande med att fråga kulturministern: Tycker kulturministern att det är en riktig åtgärd att avstänga en TV-reporter från att göra vissa reportage på grund av hans politiska uppfattning?

Anf. 32 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Utgångspunkten för mitt resonemang är insikten att regeringen inte kan fastlägga dessa regler, inte kan ta ställning till den ene eller andre reporterens tjänstgöring. Det är inte heller i första hand styrelserna utan programbolagets ledning som skall göra det och som då naturligtvis också har möjlighet att delegera beslutanderätten till redaktionerna. Jag vill för den skull avstå från att göra något uttalande med anledning av den fråga som Rune Evensson ställde men vill ändå allmänt säga följande.

En så erfaren radio- och TV-man som Herbert Söderström skrev för litet sedan en artikel där han diskuterade just det aktuella fallet och sade att det alltid måste vara en bedömningsfråga, ett avgörande i vart fall för sig, om en reporter skall få utföra arbetsuppgifter eller inte, beroende på om han har åtaganden eller intressen på områden som berörs av den verksamhet arbetsuppgiften gäller. Man kan naturligtvis tycka att en underordnad styrelsepost i en lokal politisk förening kanske inte mer än tjänar som en officiell bekräftelse på en hyst åsikt och inte ger den typen av kopplingar. Men jag är medveten om att det hela tiden handlar om resenomang av typen å ena sidan – å andra sidan, och det gör att det kanske trots allt är en fördel att låta den personliga, individuella bedömningen ske och därvid förutsätta att den görs på ett grannliga sätt och med oväld.

Anf. 33 RUNE EVENSSON (s):

Herr talman! Jag tackar kulturministern för denna komplettering av svaret.

Det borde som jag ser det vara av stort värde för TV:s nyhetsredaktioner att ha medarbetare med politiska och fackliga erfarenheter eller med föreningserfarenheter i övrigt. Åtminstone ser man saken så i andra sammanhang. De kan nog få närmare kontakt med människors vardagsnära problem, vilket måste vara till gagn för deras arbete. Den uppfattning som Aktuellt-chefen förfäktar kan och bör tillämpas även på andra områden än de politiska i så fall.

Skall t. ex. Sivert Öholm, som gör kristna nyhetsprogram i TV, tvingas ur statskyrkan för att kunna fortsätta sina program? Det borde han om logiken skall upprätthållas. Listan på exempel kan göras ganska lång.

Överläggningen var härmed avslutad.

Nr 63

Torsdagen den
17 januari 1985

*Om visst närradio-
program i Lund*

8 § Svar på fråga 1984/85:308 om visst närradioprogram i Lund

Anf. 34 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Karin Ahrlund har frågat mig om jag är beredd att i positiv anda behandla en framställning från Radio P 4 i Lund om att Lund skall bli testort för reklamradio.

Radio P 4 är benämningen på ett samarbete mellan några föreningar i Lund, som under sommaren sändt närradioprogram ca tio timmar per dag. Sändningarna har skett då de flesta av föreningarna inom närradioverksamheten gjort sändningsuppehåll. De föreningar som svarat för programmen har haft sändningstillstånd för närradio, och verksamheten har följt de regler som gäller för närradion.

Sändningarna har varit uppskattade. Nu vill Radio P 4 få rätt att finansiera verksamheten med reklam. Detta strider mot en av grundprinciperna när det gäller närradio. I det betänkande (SOU 1984:53, Föreningarnas radio) som närradiokommittén presenterade i somras föreslog en enig kommitté att närradion även i fortsättningen skall vara reklamfri. Det är intressant att notera att även de sändande föreningarnas sammanslutning, Sveriges närradioförbund, är av samma uppfattning.

Oron är stor att en reklamfinansiering skulle äventyra närradions karaktär av föreningsradio. Jag delar denna oro, och jag är övertygad om att en reklamfinansiering på sikt skulle innebära en strävan att nå allt fler lyssnare med drastiska metoder. Risken är då stor att föreningar med ett allvarligt budskap eller en begränsad lyssnarkrets kommer i kläm. För många av de föreningar som deltar i närradioverksamheten skulle en reklamfinansiering kunna innebära att de antingen måste ändra sitt programutbud eller finna sig i att trängas ut från programtablåerna av mer publikdragande sändningar.

Som jag nämnde finns det ett enigt kommittéförslag, som innebär fortsatt reklamfrihet i närradion. Jag räknar med att i en proposition till riksdagen senare i vår förutsätts att närradion även i framtiden skall bekostas av de sändande föreningarna. Jag är alltså inte beredd att föreslå några ändringar, som innebär åtgärder för att tillmötesgå Radio P 4:s krav på en lagändring för att möjliggöra reklamfinansiering. Det finns dock inget som hindrar att Radio P 4 återkommer nästa sommar och att den också fortsätter inom det ordinarie sändningsschemat i den mån utrymmet tillåter och på de villkor som gäller för sändande föreningar i övrigt.

Torsdagen den
17 januari 1985

*Om visst närradio-
program i Lund*

Anf. 35 KARIN AHRLAND (fp):

Herr talman! Jag tackar statsrådet Göransson för svaret, även om jag kanske inte blev så glad över innehållet. Många fler med mig blev ledsna över det.

Låt mig börja med några citat: "Närradion sätter puls på Skåne", "Stor uppslutning när Radio P 4 direktsände lokal maratonrock", "Det slår gnistor om radion", "Utmanar monolet", "Vi lyssnar jämt på Radio P 4", "Radio P 4 det bästa som hänt" och "40 382 skrev på för Radio P 4".

Det här är bara några av det otal tidningsrubriker – alla positiva – som har handlat om Radio P 4:s verksamhet i Lund. Radio P 4 startades förra året av en grupp studenter och radioentusiaster, som gjorde ett fantastiskt arbete under hela förra sommaren, när de fick tillgång till lång sändningstid på närradionätet. Radio P 4 sände mest populärmusik men varvade musiken med trevligt prat och korta reportage från dagens händelser i och runt Lunds kommun, allt sådant som intresserade Lundaborna och de skåningar som bor i närheten av Lund och kunde höra programmet.

När hösten kom återupptog emellertid de ordinarie radioföreningarna sina sändningar, och det blev inte sändartid över för Radio P 4. Tiotusentals lyssnare saknar nu Radio P 4. Det visas inte minst av att mer än hälften av invånarna i Lund skrev på ett upprop för Radio P 4.

Televerket kan ordna så att Radio P 4 får en egen frekvens. Det finns många villiga krafter som kan sända och ännu fler villiga lyssnare. Men om man skall kunna sända så mycket, behövs också pengar, som man skulle kunna få via reklam. Varför skulle inte Lund kunna få bli testort?

Nu säger statsrådet att det är en stor oro för reklamfinansiering. Varför skall reklam i närradion anses vara en drastisk metod? Vi diskuterar dock på allvar reklam i TV.

Risken är stor att föreningar med allvarligt budskap kommer i kläm, säger statsrådet. Jag är övertygad om att folkpartisterna i Lund fortsätter att lyssna på folkpartiets närradio under den tid som folkpartiet kan sända, även om det skulle finnas konkurrens från Radio P 4.

Jag beklagar mycket att inte statsrådet Göransson har litet äventyrlusta och vill vara med om att pröva reklamfinansierad närradio och göra det på en ort där det finns många villiga krafter.

Jag inser att jag inte har fått det positiva svar jag ville ha i dag och att jag inte kommer att få det i propositionen. Men som den optimist jag är – i likhet med dem som sköter Radio P 4 – tänker jag återkomma när propositionen kommer, och förmodligen får jag återkomma fler gånger. Förr eller senare kanske vi kan få ett resultat.

Anf. 36 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Radio P 4:s verksamhet har bedrivits inom närradioverksamheten. En enig närradiokommitté har föreslagit regler för en permanent sådan verksamhet. Man har varit enig om att avvisa reklamfinansieringen, därför att den skulle motverka ett av huvudsyftena med närradioverksamheten, att möjliggöra för många föreningar – också små organisationer – att på

*Om visst närradio-
program i Lund*

goda sändningstider nå sina lyssnare.

Om närradioverksamheten i Stockholms innerstad regelbundet har en samlad åhörargrupp på 100 000, så innebär inte det att 100 000 personer lyssnar på varje program. Också den lilla föreningen, som når kanske 3 000 à 4 000 lyssnare på en bra kvällstid, skall ha möjlighet att sända.

Det är riktigt att många har skrivit på uppropet för Radio P4. I en intervju i tidningen *Arbetet* i förra veckan är man mycket stolt över det. Om efterföljaren till Radio P4, som heter Radio AF – Akademiska föreningen – sägs det: "Officiellt är Radio AF inte ett språkrör för reklamfinansierad närradio men entusiasterna bakom gör ingen hemlighet av att det är slutmålet med sändningarna."

Verksamheten är alltså tänkt att knäcka närradion som närradio.

"Vi vill ha en reklamfinansierad lokal radiostation – – –. För att nå fram till detta mål har vi en särskild lobbygrupp som försöker påverka politiker-na", berättar en företrädare för Radio AF. Den lobbygruppen har en och annan av oss redan sett, och uppenbarligen har också en del skåningar träffat på denna mycket effektiva lobbyverksamhet, vars syfte är att få en reklamfinansierad radio, som inte skulle vara bra för de många små och svaga röster som nu har tillgång till en ganska bra närradio.

Anf. 37 KARIN AHRLAND (fp):

Herr talman! Jag förstår att Bengt Göransson vill peta in mig bland dem som blivit utsatta för denna lobbying, och det är alldeles riktigt. Det skäms jag inte för. Jag tillhör dem som tycker att medborgarna har rätt och skyldighet att påverka sina politiker. Annars kan vi inte tala för dem.

Entusiasterna i Radio P4 eller Radio AF vill ha reklamfinansierad radio. Jag tycker precis som de, och det är detta jag försöker framföra här i Sveriges riksdag. Jag tror nämligen inte att de små föreningarna hotas av att man får ett program till. Tvärtom är mångfalden även på det här området en utmaning för alla.

Anf. 38 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Så snart vi diskuterar radio-, TV- eller mediefrågor över huvud taget får vi höra resonemang av den här typen. Ofta framställs reklamfinansieringen som en möjlighet till självständighet och mångfald. Den fria etableringsrätten förs in som ett argument.

För någon vecka sedan kunde man i tidningarna läsa om hur ledande republikaner i USA har startat en aktion med insamling i syfte att överta aktiemajoriteten i ett av de stora amerikanska TV-företagen. Man vill den vägen stoppa vad man uppfattar som en misshaglig anti-Reaganlinje som drivs av TV-företaget.

Min reaktion när jag läste detta var: Varför stiger inte exempelvis fru Ahrland – som gärna yttrar sig i de här frågorna – upp och rekommenderar dessa senatorer att använda sig av den fria etableringsrätt som finns i USA, i stället för att köpa upp ett bolag för att knäcka dess verksamhet?

Torsdagen den
17 januari 1985

*Om jämställdhets-
arbetet på justitie-
departementet*

Anf. 39 KARIN AHRLAND (fp):

Herr talman! Jag brukar inte lägga mig i den amerikanska inrikespolitiken – jag kan ibland lägga mig i den amerikanska utrikespolitiken.

Statsrådet Göransson säger att när vi talar om reklamfinansiering talar vi också om möjligheterna till mångfald. Det är alldeles riktigt. Vi tycker att varje möjlighet att utöka utbudet skall tas till vara.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1984/85:252 om jämställdhetsarbetet på justitiedepartementet

Anf. 40 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Karin Ahrland har i anledning av en tidningsartikel där jag uttalade mig om tre utnämningar i justitiedepartementet frågat vilka initiativ jag har tagit för att främja jämställdhetsarbetet på justitiedepartementet och hur jag i fortsättningen vill driva detta arbete framåt. Karin Ahrland har vidare frågat hur ofta jag räknar med att det kan bli en kvinna som får en chefstjänst i departementet.

Bestämmelser om jämställdhetsarbetet finns i olika författningar och avtal. Justitiedepartementet följer givetvis alla dessa bestämmelser. Den jämställdhetsgrupp som har inrättats i departementet som ett led i jämställdhetsarbetet initierar och stödjer fortlöpande olika åtgärder som syftar till att öka jämställdheten i departementet. Dessa aktiviteter kommer att fortsätta. Jag vill tillägga att arbetet naturligtvis har mitt fulla stöd.

Enligt regeringsformen skall vid tillsättning av statlig tjänst beaktas endast sakliga grunder, såsom förtjänst och skicklighet. Jämställdhetsaspekten betraktas numera som en av flera sakliga grunder som kan fälla avgörandet när sökandena bedöms vara jämbördiga eller i det närmaste jämbördiga i fråga om förtjänst och skicklighet. Denna princip tillämpas självfallet vid alla chefstillsättningar i justitiedepartementet.

Anf. 41 KARIN AHRLAND (fp):

Herr talman! Jag tackar justitieministern för svaret.

I hela regeringskansliet fanns det så här dags förra året 10 % kvinnor på chefslöneplanet och 21 % i lönegraderna 23–26 samt 91 % i lönegraderna 4–12. I statsrådsberedningen och justitiedepartementet tillsammans var 1 av de 21 högst avlönade kvinna, dvs. 5 %. I lönegraderna 23–26 fanns det två kvinnor, och det blev 33 %. Det fanns 44 sakkunniga totalt; 13 av dem eller knappt 30 % var kvinnor.

Detta är inte några siffror som man blir glad över. Dess värre gäller väl ungefär samma siffror i dag – jag säger det även om jag inte har den färskaste statistiken. Det är siffror som det hade varit bättre att slippa dra fram i ljuset. Men man kan också ta siffrorna och verkligheten som en utmaning. Man kan ställa upp och bestämma sig för att göra allt man kan för att ändra på

verkligheten, och det borde inte vara så svårt för en justitiedepartementets minister, eftersom riksdagen genom stadganden i regeringsformen och genom jämställdhetslagen har anvisat instrument för en förbättring.

Jag kan och bör inte här gå in i ett enskilt tillsättningsärende. Utnämningar av högre chefer motiveras inte. Men nog blir de värda beska kommentarer när allt tyder på att det är så svårt t. o. m. i regeringskansliet att tänka i nya banor.

I konstitutionsutskottet granskade vi förra året regeringens praxis vid tillsättningsärenden i förhållande till jämställdhetslagen och skrev då bl. a.: "Utskottet har också noterat att strävandena till jämställdhet medfört klar framgång enbart i de lägsta lönegraderna och i någon mån inom mellanskiktet. Ökningen av andelen kvinnor på de högsta tjänsterna har däremot gått mycket långsamt." Sådana pekpinningar från konstitutionsutskottet borde regeringen tänka på och inte bara slentrianmässigt utnämna män, när det faktiskt finns kvinnliga kompetenta sökande.

Många invänder ibland att det viktiga är att kvinnorna har plats på arbetsmarknaden, inte att de är chefer. Jag har en annan uppfattning. Fler kvinnliga chefer skulle medföra ett bättre samhälle både mänskligt och ekonomiskt. Under många år har jag träffat på alltför många begåvade kvinnor, som ingen manlig befodringsmaffia har haft fantasi att tänka på i utnämningens ärenden. Dess värre har jag också mött många fler män än kvinnor som har befodrings över sin kompetens. Dessutom, herr talman, tror jag att kvinnliga chefer är mer benägna att söka efter duktiga medarbetare av båda könen.

Jag fick ett högtidligt svar på två av mina frågor. Jag undrar litet varför justitieministern undvek den tredje.

Anf. 42 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Jag sade i mitt högtidliga svar att vi enligt gällande författningar och avtal arbetar med jämställdhetsfrågorna i departementet. I mitt kanske något mindre högtidliga tillägg till mitt svar tänker jag faktiskt inte stå här och skryta med resultaten av vårt arbete. Jag har inte någon grund för detta. Vi är naturligtvis många som önskar att det utträttades mer. Jag delar Karin Ahrlands uppfattning att en central jämlikhetsfråga är rekryteringen av kvinnliga chefer, och jag vill erinra om – Karin Ahrland känner säkert till detta mycket väl – att chefer i justitiedepartementet rekryteras bland handläggarna, som nästan genomgående är yngre domare. Naturligtvis finns det minst lika stor andel chefsämnen bland de kvinnliga handläggarna som bland männen.

Det här är, Karin Ahrland, min alldeles fasta och givna utgångspunkt. Det är glädjande att kunna notera att andelen yngre kvinnliga domare förtlöpan- de ökar och detta markant. Bland de yngre är andelen i dag ca 40 % mot mindre än 15 % bland de äldre. Som ett resultat härav har också andelen kvinnliga handläggare i departementet ökat under senare år, mellan 1983 och 1984 med så mycket som 20 %. Jag tror att vi nu har 30 kvinnliga handläggare på drygt 100.

Jag är mycket medveten om att det sedan gäller – och jag känner att jag här har ett ansvar – att genom fortbildning, uppmuntran och andra insatser ge kvinnorna sådana möjligheter att utvecklas att vi får en rimlig proportion mellan kvinnor och män när det gäller chefsposterna. De kvinnliga handläggarna bör alltså ges sådana möjligheter att utvecklas att vi får en rimlig proportion också på chefsplanet. Jag räknar med en positiv utveckling när det gäller justitiedepartementet.

Anf. 43 KARIN AHRLAND (fp):

Herr talman! Jag vill först säga att det är bra att det verkar som om justitieministern förstår att det här rör sig om en sak som man måste ta på allvar, även om man inte alltid behöver vara högtidlig.

Jag har noterat att justitieministern har märkt att det nu finns 40 % kvinnor i handläggarkarriären, vilket kommer att innebära att en av de vanligaste invändningarna mot befordring av kvinnor är borta, eftersom det nu faktiskt finns ett rekryteringsunderlag.

När vi nu har kommit så långt – när det finns 40 % att plocka bland – kan jag kanske få svar på den tredje frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på frågorna 1984/85:313 och 314 om styrelserna för löntagarfonderna

Anf. 44 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Bertil Fiskesjö har frågat mig dels om jag anser att det är acceptabelt att vanlig lag står i strid med föreskrifter i grundlagen, dels om regeringen har för avsikt att föreslå sådana förändringar av reglerna för löntagarfondernas styrelser att dessa bringas i överensstämmelse med föreskrifterna i grundlagen.

Bakgrunden till frågan är att det enligt 11 kap. 9 § regeringsformen krävs svenskt medborgarskap för den som skall vara ledamot i styrelsen för en myndighet som lyder omedelbart under riksdagen eller regeringen. Bertil Fiskesjö har gjort gällande att lagen med reglemente för allmänna pensionsfonden strider mot grundlagen, eftersom den inte ställer upp något krav på svenskt medborgarskap för ledamöterna i löntagarfondsstyrelserna.

Vidare har Bertil Fiskesjö med hänvisning till några domstolsavgöranden om utlämnande av allmänna handlingar frågat finansminister Kjell-Olof Feldt vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att få fondstyrelser och handläggare vid dessa att följa domstolsutslag och gällande lag. Frågan har överlämnats till mig.

Under förarbetena till lagstiftningen om löntagarfonder tog lagrådet särskilt upp frågan om det med hänsyn till 11 kap. 9 § regeringsformen borde krävas svenskt medborgarskap för ledamöterna i löntagarfondsstyrelserna. Lagrådet uttalade då bl. a.: ”Allmänna pensionsfonden är en unikt utformad

institution. Även om fondens förvaltande organ, fondstyrelserna, skulle anses ingå i den statliga förvaltningsorganisationen, låter sig styrelserna inte jämföras med de förvaltningsmyndigheter som anges i grundlagsstadgandet. De motiv som bär upp stadgandet talar också emot att detta skulle vara tillämpligt på fondstyrelserna. Grundlagsstadgandet torde därför inte hindra att också utländska medborgare utses till ledamöter i en löntagarfondstyrelse.”

Vid riksdagsbehandlingen av propositionen förklarade sig konstitutionsutskottet godta lagrådets uttalande. Riksdagen följde utskottet.

Den omständigheten att regeringsrätten i två avgöranden om utlämnande av allmän handling har uttalat att löntagarfondsstyrelserna är att anse som myndigheter ger inte anledning att frånga den bedömning som lagrådet och riksdagen har gjort i fråga om tillämpningen av 11 kap. 9 § regeringsformen. Av regeringsrättens beslut framgår uttryckligen att avgörandena endast gäller frågan om fondstyrelsernas ställning vid tillämpningen av bestämmelserna i tryckfrihetsförordningen och sekretesslagen.

Enligt min mening föreligger det alltså inte någon sådan motsättning mellan grundlag och vanlig lag som Bertil Fiskesjö har gjort gällande. Det finns därför inte anledning att föreslå någon lagändring av det slag som Bertil Fiskesjö har ifrågasatt.

Vad beträffar Bertil Fiskesjös andra fråga vill jag svara att det inte heller i det avseendet finns skäl för regeringen att vidta någon åtgärd. Jag utgår från att fondstyrelserna och deras anställda rättar sig efter gällande bestämmelser och domstolsavgöranden.

Anf. 45 BERTIL FISKESJÖ (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka justitieministern för svaret på mina två frågor. Just den omständigheten att frågorna besvaras i ett sammanhang gör att jag kommer att korta ner mina kommentarer något vad gäller de olika frågorna. Den ena var ju ställd till Kjell-Olof Feldt. Med honom har jag vid ett tidigare tillfälle här i kammaren diskuterat fondernas allmänna status. Vid det tillfället menade finansministern att fonderna inte var att betrakta som myndigheter. Han hade svårt att förklara vad de egentligen skulle betraktas som. Men nu är det alltså fastlagt att de är myndigheter. Det innebär naturligtvis att fondernas styrelser skall rätta sig efter reglerna vad gäller offentlighet och sekretess.

En del företrädare för fondstyrelserna har varit väldigt obenägna att ställa sig gällande regler till efterrättelse. Det har avsett bl. a. diarietörelsen, där det antingen varit så att man inte känt till vilka regler som gäller eller också har man låtsats att man inte känt till dem. Det är mycken nonchalans som uppenbarats här genom att pressen har försökt utnyttja sin grundlagsenliga rätt att få se på diarierna. Det finns många exempel på mycket nonchalanta och konstiga uttalanden från företrädare för fondstyrelserna i denna fråga. Jag skall inte nu citera några sådana. Jag utgår ifrån att det efter justitieministerns uttalande på den här punkten i hans svar till mig skall bli ordning och reda även inom fondstyrelserna.

Sedan kan jag naturligtvis inte underlåta att notera att det är något av ett ödets ironi att företrädare för de fonder som enligt upphovsmännen skulle vara ett medel att bryta in i affärsvärldens hemlighetsmakeri och slutna styrelserum visat sig för sin egen del vara sådana energiska försvarare av hemlighetsmakeri.

Den andra frågan är egentligen viktigare. Den gällde reglerna för fondstyrelsernas sammansättning och deras förenlighet med grundlagen. Justitieministern sade att konstitutionsutskottet hade godtagit förslaget. Det är en sanning med stor modifikation. Man får säga: konstitutionsutskottets majoritet. Från oppositionens sida tog vi upp denna fråga i vårt särskilda yttrande i utskottsbetänkandet, på grundval av en motion som hade väckts av ledamoten av kammaren Allan Ekström.

Här är det helt enkelt på det sättet att grundlagens bestämmelse är helt klar. Det är uttryckligen fastlagt att vad gäller styrelser som lyder direkt under regeringen skall ledamöterna vara svenska medborgare. Jag förstår inte hur man kan komma till någon annan slutsats än att detta måste gälla även för fondernas styrelser – de lyder ju direkt under regeringen, och ledamöterna är utsedda av regeringen.

Jag är alltså mycket besviken på justitieministerns svar på denna punkt. Det måste ju vara så att man när man diskuterar lagar och lagtolkning i första hand utgår från texten, och om texten är helt klar behövs det ingen vidare tolkning. Och här är enligt min mening texten helt klar.

Detta kan tyckas vara en liten detaljfråga, men enligt min mening är det ur principiell synpunkt en mycket viktig fråga. Jag vill upprepa att jag är mycket besviken på det svar som justitieministern har gett här, inte minst utifrån principiella utgångspunkter.

Anf. 46 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Jag vill börja med några ord i själva sakfrågan, alltså om utlänning skall kunna väljas till ledamot i löntagarfond. Jag undrar vad Bertil Fiskesjö egentligen är ute efter i sakfrågan. Vad är det som säger att en utländsk medborgare inte skulle kunna få förtroendet att representera samhället eller löntagarna i en fondstyrelse? Jag ser för min del inget rimligt skäl emot det.

Motiven till förbudet för utländsk medborgare att vara ledamot i myndighetsstyrelse är hänsynen till rikets säkerhet och önskemålet att beslut som rör enskildas rättsliga ställning skall fattas av svenska medborgare, men dessa motiv gäller verkligen inte löntagarfondsstyrelserna.

Detta i sakfrågan.

När det gäller det formella och juridiken, kan en institution mycket väl tillämpa reglerna om allmänna handlingars offentlighet även om andra regler som gäller för myndigheter inte är tillämpliga på denna institution. Så är det med försäkringskassorna; så var det med skogsvårdsstyrelsen. Det är fel när Bertil Fiskesjö antyder att regeringsrätten har konstaterat att löntagarfondsstyrelserna är myndigheter i alla avseenden. Regeringsrätten har bara uttalat sig om fondstyrelsernas ställning när det gäller offentlighetsprincipen.

Att det finns ett sådant här delat myndighetsbegrepp har f. ö. den parlamentariskt sammansatta förvaltningsutredningen anført i sitt betänkande. Den crinrar om försäkringskassorna och säger att det finns flera organ som är utformade på detta unika sätt och nämner särskilt AP-fonden.

Herr talman! Får jag sammanfatta: Lagrådet och riksdagen har sagt att utlänningsförbudet inte är tillämpligt på löntagarfondsstyrelserna. Varken regeringsrätten eller någon annan domstol har påstått motsatsen. Alla sakskaal talar för att förbudet inte bör vara tillämpligt.

Anf. 47 BERTIL FISKESJÖ (c):

Herr talman! Jag måste först säga att jag tycker att den första delen av justitieministerns replik var otillätligt svag. Min fråga gällde ju inte om det är lämpligt eller ej att man har utländska medborgare i dessa styrelser. Det har i vart fall aldrig varit uppe till diskussion från min sida. Det är en helt annan fråga. Vad jag vill ha klarlagt är om grundlagen har följts på den här punkten, och det anser jag alltså att den inte har.

Här är fastlagt att fondstyrelserna är myndigheter. Det finns i 11 kap. 9 § regeringsformen en regel om vilka som får ingå i myndigheters styrelser. Där står helt klart att styrelseledamöterna i sådan myndighet som lyder omedelbart under regeringen skall vara svenska medborgare. Det sägs ingenting om att det är olika för olika myndigheter, att det är fråga om myndigheter med speciella befogenheter eller något liknande. Det är ett generellt stadgande.

De uttalanden som justitieministern här har gjort kommer nog att bli föremål för en ganska intensiv debatt.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1984/85:321 om byggstart för ett nytt polishus i Linköping

Anf. 48 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Marianne Karlsson har frågat mig inom vilken tidrymd det är aktuellt för statsmakterna att starta det planerade polishusbygget i Linköping för att därigenom tillgodose det stora behovet av rationella polislokaler där.

Polisväsendet har sedan förstatligandet tillförts ett stort antal nya polishus. Trots detta kvarstår ett visst behov av nya eller moderniserade lokaler för polisen. I likhet med Marianne Karlsson anser jag att det är önskvärt att polismyndigheten i Linköping får ett nytt polishus.

Byggnadsstyrelsen har också i februari 1982 till regeringen lämnat över ett byggnadsprogram och begärt att få ett projekteringsuppdrag för en nybyggnad av en förvaltningsbyggnad i Linköping med lokaler för bl. a. polisen. Ärendet bereds f. n. inom regeringskansliet. Hänsyn måste därvid tas till bl. a. den statsfinansiella situationen, läget på arbetsmarknaden och andra angelägna byggnadsprojekt. Jag kan inte i dag säga när ärendet är färdigt att avgöras.

Torsdagen den
17 januari 1985

*Om byggstart för
ett nytt polishus i
Linköping*

Anf. 49 MARIANNE KARLSSON (c):

Herr talman! Hela poliskåren i Linköping och naturligtvis även jag själv har med spänning sett fram mot detta svar, som jag ber att få tacka för.

Linköpings polisdistrikt är landets tionde största distrikt, men har förmodligen de sämsta lokalerna i hela landet. Det är trångt, omodernt och slitet. Lokalerna är usla – det tycker också yrkesinspektionen. Polisen är beroende av dispens för att kunna fortsätta arbeta i lokalerna och har tvingats begära nytt anstånd nu från årsskiftet som gäller t. v.

Förra våren påpekade yrkesinspektionen ca 30 brister som måste åtgärdas.

Som exempel kan jag nämna att de som jobbar i garaget på Gasverksgränd, med ett trettiotal bilar, inte ser dagsljus på hela dagen. Ventilationen är förbättrad, men takhöjden är för låg.

Hos ordningspolisen på Repslagaregatan är omklädningsrummet ett f. d. cykelförråd i källaren. Där är det lågt i tak, trångt och omodernt. Kläderna får inte rum i skåpen. Motionskläder hänger på tork i ett skrubbliknande utrymme. Ett fåtal duschar och toaletter finns. Arresterna är omoderna. Det finns inga toaletter för besökare, utan de måste använda personalens. Någon handikappanpassning har inte gjorts.

Polisen är utspridd på fyra adresser, nej, fem för resten, om man räknar med cykelförrådet på Klostergatan, där allmänheten skall söka sina försvunna cyklar.

Allt detta låter otroligt, men det är sant. Samtliga problem kommer att kunna lösas när Linköping får sitt nya polishus på tomten vid Kungsgatan – frågan är bara när.

Jag tackade tidigare för svaret, men jag har faktiskt inte fått något svar på frågan när polishuset kan tänkas komma till stånd.

Justitieministern sade själv att byggnadsstyrelsen i februari 1982 hade överlämnat ett byggnadsprogram. Nu är det snart februari 1985. Det är väl ändå litet svagt – ursäkta att jag säger det – att justitieministern inte kan precisera någon tidpunkt, åtminstone ungefär, när vi kan tänkas få i gång polishusprojektet. Jag vill ställa frågan: Kan inte herr justitieministern åtminstone säga om det blir i år eller om det dröjer några år till? Det tar dock en god stund från projekteringen till det att bygget är klart.

Anf. 50 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Vi är rörande ense om att det vore önskvärt att få ett nytt polishus i Linköping, men situationen är ju att vi vid förstatligandet tyvärr övertog en hel del ganska dåliga lokaler. De har inte blivit bättre sedan dess. Efter förstatligandet har vi emellertid byggt omkring hundra nya polishus, och vi fortsätter detta mycket ambitiösa utbyggnadsprogram. Flera andra orter än Linköping har tyvärr motsvarande behov, och Linköping har ännu inte så att säga kommit i tur.

På frågan om när detta kan bli aktuellt kan jag bara svara indirekt genom att säga att projektering och sådant också tar sin tid. Man får räkna med att det sedan ett projekteringsuppdrag lämnats tar uppemot två år innan huset kan stå färdigt.

Anf. 51 MARIANNE KARLSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka för det kompletterande svaret.

Jag vill gärna säga att jag hoppas att justitieministern trycker på så mycket som möjligt i det här ärendet, så att vi får vårt polishus i Linköping.

För en tid sedan hade jag nöjet att tillsammans med justitieministern inviga ett nytt polishus i Mjölby, som har glatt oss mycket. Jag hoppas att nästa gång justitieministern och jag träffas i sådant sammanhang blir i Linköping.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på interpellation 1984/85:80 om kärnkraftens avveckling

Anf. 52 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Olof Johansson har ställt en rad frågor till mig om kärnkraftens avveckling.

Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Det råder inte någon oklarhet om regeringens inställning vad gäller kärnkraftens avveckling. De besked som har getts av den nuvarande regeringen och av det socialdemokratiska partiet är glasklara på denna punkt. Att kärnkraften skall avvecklas har slagits fast i alla energipolitiska propositioner som den nuvarande regeringen har lämnat. Det har också tidigare slagits fast i socialdemokratiska motioner och senast i det energipolitiska program som antogs i höstas av den socialdemokratiska partikongressen. Jag vill påminna om att det var efter en socialdemokratisk partimotion som riksdagen efter folkomröstningen beslutade att den sista reaktorn skall stängas senast år 2010. Självfallet kommer beslutet att avveckla kärnkraften att slås fast också i den energipolitiska proposition som regeringen avser att lämna i februari månad. Där kommer också en strategi för avvecklingen att redovisas.

Den nuvarande regeringen har vidtagit åtskilliga energipolitiska åtgärder som redan har lett till väsentliga resultat. De insatser som nu görs för att snabbt minska oljeberoendet och lägga grunden för en ersättning av kärnkraften i form av energihushållning, fjärrvärmeutbyggnad, införande av ny teknik och nya energikällor samt forskning och utveckling utgör de första leden i en strategi för att avveckla kärnkraften. Konkreta åtgärder har således vidtagits för att möjliggöra avvecklingen.

De stöd som samhället har lämnat till forskning och utveckling, till teknik för att ersätta olja och till energihushållning har i förening med de senaste årens investeringsprogram medfört att vi nu har tillgång till energiteknik som inom många områden har nått eller står inför ett tekniskt och kommersiellt genombrott. För flera andra energitekniker gäller att goda resultat är möjliga, men att utvecklingen är i ett så tidigt skede att några bestämda bedömningar inte nu kan göras. Beträffande hushållning och effektivisering liksom miljövänlig energiteknik går utvecklingen nu mycket snabbt. Vår ambition måste givetvis vara att för varje steg i utvecklingen fram till år 2010

Torsdagen den
17 januari 1985

*Om kärnkraftens
avveckling*

säkerställa att bästa möjliga teknik på dessa områden utnyttjas.

Det vore därför oklokt att nu lägga fast en detaljerad plan som även på lång sikt exakt låser hur avvecklingen skall ske. Det skulle minska våra möjligheter att driva på utvecklingen vad gäller hushållning och miljö. I stället bör en strategi för kärnkraftens avveckling utformas på ett sådant sätt att de beslut som successivt bör fattas för att förbereda och säkerställa kärnkraftens avveckling kan grundas på ett så aktuellt beslutsunderlag som möjligt. Utgångspunkten bör vara att kärnkraften ersätts för det första genom en effektivare elanvändning, för det andra genom användning av inhemska bränslen, sol m. m. i stället för el samt för det tredje genom nya elproduktionsanläggningar, dock endast i den utsträckning detta behövs för att komplettera de andra alternativen. Avvecklingen av kärnkraften bör förverkligas stegvis. Vid regelbundet återkommande avstämningar bör riksdagen med utgångspunkt i aktuellt beslutsunderlag fastställa de närmare riktlinjerna. Regeringen kommer i den energipolitiska proposition som jag nyss har nämnt att föreslå de åtgärder som bör vidtas under de närmaste åren för att förbereda kärnkraftens avveckling.

En av Olof Johanssons frågor gäller under vilka betingelser beslutet att avveckla kärnkraften kan ändras. De åtgärder som har vidtagits under de senaste åren har gett sådana resultat att jag med stor trygghet kan säga att det med en målmedvetet genomförd strategi går att avveckla kärnkraften utan allvarliga effekter på ekonomi, sysselsättning eller miljö. Våra erfarenheter hittills säger tvärtom att vi kan göra väsentliga vinster på dessa områden. Inför folkomröstningen lovade samtliga partier att vara med och ta ansvar för att genomföra folkomröstningens resultat – vilket det än skulle bli. Det finns därför ingen anledning att ödsla kraft på att diskutera en ändring av det beslut som riksdagen har fattat med anledning av folkomröstningen.

Det borde vara en självklarhet att samtliga partier står fast vid de löften de gav inför folkomröstningen. Jag kan dock konstatera att två av de borgerliga partierna nu börjat sväva på målet i fråga om avvecklingen av kärnkraften. Det finns således anledning att påminna om det gemensamma ansvar vi har för att fullfölja beslutet om att avveckla kärnkraften och om de utfästelser härvidlag som samtliga partier har gett. Kärnkraftens avveckling förutsätter en långsiktig och konsekvent genomförd energipolitik. Jag uppmanar därför till en konstruktiv diskussion för att uppnå en så bred samling som möjligt i det fortsatta arbetet med att förbereda och säkerställa kärnkraftens avveckling.

Anf. 53 OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag tackar energiministern för interpellationssvaret. Energiministern har valt att i ett sammanhang besvara mina sju frågor. Det gör att jag i varje fall till att börja med väljer att kommentera svaret mera övergripande.

Bakgrunden till mina frågor är, vilket jag också nämnt i interpellationstexten, ett par intervjuer som energiministern gett de senaste månaderna, där energiministern uttalat oro över hållfastheten i riksdagsbeslutet om kärn-

kraftens avveckling. På annat sätt är det inte möjligt att tolka intervjuerna. Den partipolitiska adressen var dessutom märklig, eftersom energiministern riktade sin kritik mot centerpartiet men inte mot de partier som i uttalanden ifrågasatt folkomröstningens resultat just i den här frågan.

Låt mig konstatera att Birgitta Dahl i sitt svar på mina frågor å regeringens vägnar inte återkommer till den partipolitiska polemiken. Det uppskattar jag och tycker är klokt; den var nämligen missriktad och olämplig. Jag vill därför tacka särskilt för den sista meningen i interpellationssvaret: "Jag uppmanar därför till en konstruktiv diskussion för att uppnå en så bred samling som möjligt i det fortsatta arbetet med att förbereda och säkerställa kärnkraftens avveckling."

Som Birgitta Dahl vet fördes konstruktiva diskussioner och debatter i EK 81 mellan våra båda partier, där centern representerades av bl. a. Börje Hörnlund. Det var centerpartiets vilja att genom en sådan diskussion försöka utröna om det fanns möjligheter till en gemensam hållning. Det gick inte vid det tillfället, och det är att beklaga. Med detta vill jag bara visa att den viljan har funnits hos oss hela tiden.

Jag tror att det är viktigt att energiministern resonerar just så som hon gör i den sista meningen i interpellationssvaret och inte som i tidningsintervjuerna. Jag blev nästan litet orolig vid tanken att Birgitta Dahl behövde en extern slagpåse för att klara interna problem. Som Birgitta Dahl förstår följer jag med intresse också interndebatten inom socialdemokratin. Jag noterar självfallet att det också inom det socialdemokratiska partiet finns sådana som hotat med att återigen ta upp diskussionen om folkomröstningens resultat – t. ex. Bertil Whinberg, som numera dessutom är VU-ledamot inom partiet. Jag utgår dock från att Birgitta Dahl kan hantera det problemet. Kan tidningsintervjuerna vara till hjälp, är det alltid någonting gott – även om det i övrigt var dåligt ställt därvidlag. Men nog om detta.

Under den senaste tidens debatt har det klargjorts att tre av riksdagens partier – centern, vpk och socialdemokraterna – står fast vid folkomröstningens resultat medan de två övriga riksdagspartierna svävar på målet, som energiministern uttrycker sig.

Båda två vet vi att det utanför parlamentet finns grupper och personer som ibland har ganska låga tankar om politiska beslut – och det gäller kanske i ännu större utsträckning politiker. Det förs resonemang av innebörden att folkomröstningen bara var taktik, att den bara var ett sätt att rädda mesta möjliga när det gäller kärnkraften – ungefär så uttryckte sig Hans Blix en gång. Kommer tid kommer råd, menar man inom dessa grupper. Eftersom den sortens diskussion förekommer – ibland sticker man upp huvudet t. o. m. i bokform, exempelvis när det gäller den lobbybok som AB Svensk energiförsörjning tagit fram – är det viktigt att riksdagen hela tiden är på sin vakt. Det måste gälla över valperioderna. Det gäller relationen mellan väljare, partier och valda representanter. Det handlar om politikens trovärdighet.

Frågan om kärnkraftens avveckling, eller det sätt på vilket vi hanterar den frågan, kan aldrig mera bli en ensidigt energipolitisk fråga. Det är i högsta

grad en demokratisk fråga.

Kärnkraftens avveckling har alltså i realiteten genom folkomröstningen och de förpliktande uttalanden som gjordes i det sammanhanget blivit en fråga av högre dignitet – att jämföra med en genom folkomröstning beslutad grundlag. Då är det naturligtvis särskilt allvarligt när fattade beslut ifrågasätts av de politiker som gett de förpliktande löftena och även när ansvariga tjänstemän i högt uppsatt ställning inom den statliga verksamheten torgför samma ifrågasättande. Det var av den anledningen som jag i min interpellation tog upp de aktuella problemen inom Vattenfalls ledning. Energiministern har inte uttryckligen svarat därvidlag, och det kan jag förstå. Vi får dock inte från statsmakternas sida vara så flata och undfallande att vi inte är beredda att markera lojalitetens gränser och krav. Lojaliteten kräver, enligt min uppfattning, att man inte använder sin position som anställd för att genom opinionsbildning motverka uppdragsgivarnas – i det här fallet svenska folkets – beslut.

Energiministern anser att vi inte skall ödsla kraft på att diskutera en ändring av det beslut som riksdagen fattat med anledning av folkomröstningen – och gärna det. Men de som ifrågasätter beslutet måste rimligen inför medborgarna svara för sina eventuellt nya positioner.

Som vi i centern ser det hela kan det här beslutet ändras enbart av den som fattat beslutet, nämligen svenska folket. Därmed blir detta inte en fråga för en enda valperiod eller för någon aldrig så kläffrig potentiell regeringsbildare.

Birgitta Dahl svarar egentligen inte på min direkta fråga. Därför skall jag upprepa den: Anser regeringen att förändringar av folkomröstningens utslag, så som det därefter uttolkats av riksdagen, förutsätter en ny folkomröstning?

Sedan några ord om en del andra formuleringar i interpellationssvaret.

Jag konstaterar att det kommer en möjlighet för de partier som svävar på målet att ta ställning, i och med att regeringen uppenbarligen avser att i den energipolitiska propositionen upprepa de tidigare ställningstagandena. Det är bra att så sker, och jag hade i och för sig inte väntat mig något annat besked på den punkten.

Birgitta Dahl hänvisar till socialdemokratiska partimotioner som har lett till resultat i den här kammaren, men hon gör inte den hänvisningen när det gäller att ta fram en avvecklingsplan – där har ju socialdemokratin svävat på målet, om jag skall uttrycka mig snällt och försiktigt. Men jag tänker inte ta en sakdebatt om innehållet i avvecklingsplanen i dag. Jag tror nämligen att det är viktigt att avvakta den energipolitiska propositionen och då ta debatten, på den sakliga grund som jag utgår från kommer att finnas i det aktstycket.

Jag vill sedan se på några av de grundläggande principerna, och då skulle jag vilja ställa frågan om propositionen kommer att följa det ungefärliga mönster som finns i rapporten från linje 2 inför folkomröstningen. Där ges en ganska detaljerad redogörelse för de åtgärder som måste vidtas vid de olika tidpunkter som det är fråga om. Där finns dessutom en ganska hård låsning i

tidtabellen när det gäller enskilda reaktorers avveckling, men jag är som sagt mer intresserad av principen. Är det denna princip som regeringen också i fortsättningen vill verka för och som numera kallas strategi?

Det finns en rad villkor som måste tillgodoses i det här sammanhanget.

1. Avvecklingsplanen skall fullfölja folkomröstningens och riksdagsbeslutens innebörd – det är självklart.
2. Planen måste ge klara besked, så att marknads aktörer vet vad de har att rätta sig efter. Däri ligger en del av trovärdigheten.
3. Även om de planer som hittills diskuterats har byggt på bortre tidsgränser, måste vi slå vakt om en handlingsfrihet i det nära tidsperspektivet. Jag vill inte spekulera i nya Harrisburg-olyckor eller liknande, men vi måste ha en beredskap. Dessutom vet vi att av kommersiellt använda kärnreaktorer i världen, vilka dessutom hunnit avvecklas, har ingen reaktor – i varje fall återfinns inte något sådant i den statistik som jag har fått – gått i 25 år. Tiden pendlar i stället mellan några få månader och ca 20 år. Därför krävs en beredskap.
4. Det är avgörande att de system som påverkar marknads aktörer med snabb verkan ställs in på att de medverkar till kärnkraftens avveckling.
5. Det krävs att konkreta åtgärder sätts in inom kort, dvs. omedelbart eller senast under nästa valperiod, för att vi skall få fram detta budskap och få i gång processen.

Vi har under de senaste veckorna kunnat märka att om man går i fel riktning och t. ex. installerar en väldig massa elvärme för uppvärmning av bostäder och dessutom får en ordentligt kall period, innebär detta omedelbart en betydande påfrestning på vårt elsystem. Detta kan – utan att vi går in på några detaljer – utgöra en illustration av hur viktigt det är att inte låsa systemet.

Anf. 54 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Låt mig börja med att uttala en tillfredsställelse över det tonläge som Olof Johansson här har anlagt. Jag hoppas att det kommer att hålla genom de diskussioner som vi skall föra här under våren.

Enligt vår uppfattning är det inte bara en grundläggande demokratisk fråga utan också en moralisk fråga att vi håller fast vid de löften som vi har gett. Jag vill bara säga att jag finner det fullständigt onödigt att ens spekulera om formerna för att riva upp folkomröstningsbeslutet. Jag anser för det första att det är moraliskt och demokratiskt omöjligt att göra det, för det andra att det inte finns någon som helst anledning – av praktiska, tekniska eller andra skäl – att göra det. Tvärtom har utvecklingen efter folkomröstningen visat, som jag framhöll i min inledning, att detta beslut kommer att kunna genomföras så att vi kan känna större trygghet nu än vad vi då kunde göra.

Det är riktigt, som Olof Johansson sade, att det i EK 81 fördes en diskussion mellan våra två partier om möjligheten att nå en gemensam skrivning. I sin interpellation har Olof Johansson lagt skulden för att det inte

var möjligt på socialdemokraterna och ordföranden. Jag vill med förlov sagt hävda att detta inte är riktigt.

Vi vet att Börje Hörnlund gick till sitt parti med en skrivning som han var överens med socialdemokraterna om och som i stort sett överensstämmer med de skrivningar som nu återfinns i EK 81. Börje Hörnlund kom tillbaka och hade fått nej från sitt parti till att gå med på en sådan uppgörelse.

När det sedan gäller sättet att fullfölja folkomröstningsbeslutet, den konkreta frågan om vad en avvecklingsplan eller en strategi för avvecklingen innebär och hur vi har levt upp till och avser att leva upp till de förslag och löften som vi från linje 2 och socialdemokratin ställde ut i samband med folkomröstningen vill jag säga följande till Olof Johansson.

Vi står för en stegvis strategi, där vi steg för steg tar oss fram till de riktiga besluten. Det glädde mig att höra att Olof Johansson också talade för det i dag – det gör centern inte alltid. Det var just på denna punkt som Börje Hörnlund inte fick tillåtelse av sitt parti att göra upp med socialdemokraterna i EK 81.

Jag har vid åtskilliga tillfällen, senast i dag på morgonen, i samband med att vi nu arbetar med propositionen gått igenom linje 2:s avvecklingsplan. Jag har kunnat konstatera att vi nu befinner oss i ett läge där vi inte bara har genomfört punkter som vi hade tagit upp för perioden fram till 1985 utan i själva verket håller på med och kan se resultat på områden som i planen var förlagda till perioden 1985–1990 och t. o. m. in på 1990-talet. Vi kommer att redovisa detta i propositionen. Av skäl som Olof Johansson väl känner till kan jag inte gå in i detalj på hur propositionen kommer att läggas upp.

Jag vill avsluta detta inlägg med att ta upp den mycket allvarliga bakgrunden till de uttalanden som jag har gjort på senare tid och som Olof Johansson vid andra tillfällen och i interpellationen har kallat partipolitiskt käbbel.

Jag har aldrig ifrågasatt centerns eller för den delen kds egen ärliga vilja i kärnkraftsfrågan. Det som ger anledning till oro är någonting helt annat, nämligen att centern och kds detta år tänker ge sig in i ett regeringssamarbete, om de vinner valet, med två partier, varav det ena i dag öppet är emot att fullfölja folkomröstningsresultatet och det andra uttalar tvivel.

Detta oroar mig, inte bara på den traditionella grunden att man kan se framför sig uppsplittande strider, handlingsförlamning och en regering som präglas av detta på samma sätt som under perioden 1976–1982. Det är också så, trots att det finns en klar majoritet i riksdagen för att fullfölja folkomröstningsbeslutet, att en sådan här regering inte kommer att kunna utnyttja det. Detta oroar mig, och därför måste jag ställa några frågor till Olof Johansson på hela svenska folkets vägnar.

Har centern och de övriga borgerliga partierna ett gemensamt program i energifrågan som innebär att folkomröstningsresultatet skall fullföljas? Varför har det i så fall inte offentliggjorts inför den rivstart som Ulf Adelsohn talar om? Och om något sådant program inte finns, kommer ett sådant att presenteras före valet, så att väljarna skall få veta vad som kommer att gälla?

Om vidare inte heller det kommer att ske måste jag fråga: Innebär det att

*Om kärnkraftens
avveckling*

Thorbjörn Fällidin och centern har lovat att slåss för en borgerlig valseger och en borgerlig regering utan att ha fått klara utfästelser från de andra partierna i den här frågan? Vilka villkor kommer centern att ställa för att inträda i en borgerlig regering? Kommer det att gå som 1976, när Thorbjörn Fällidin med stor moralisk indignation förklarade, att ingen statsrådspost var så åtråvärd för honom att han skulle offra partiets och sin övertygelse i kärnkraftsfrågan, och därefter på alla punkter lade ned vapnen för de andra partierna?

De här frågorna är särskilt befogade eftersom det nya efter 1976 är dels att moderaterna och folkpartiet öppet talar för en annan linje, dels att moderaterna i dag är den helt dominerande kraften i de borgerliga partierna.

Detta, herr talman, är bakgrunden till de uttalanden jag har gjort. Skulle det vara så att centern utan att ha fått klara garantier från de andra partierna driver de här frågorna i valrörelsen på ett sådant sätt att man inbillar kärnkraftsmotståndare att en röst på centern är en röst på kärnkraftsavveckling, måste det dess värre kallas för bedrägeri.

Jag väntar, herr talman, på klara och raka svar från Olof Johansson.

Anf. 55 OLOF JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! I interpellationsdebatter är det vi riksdagsledamöter som har privilegiet att ställa frågorna och statsråden som svarar. Men jag erkänner utan vidare att en av mina avsikter med denna interpellationsdebatt var att ta Birgitta Dahl ur en del villfarelser som hon uppenbarligen har, såsom hon visade i den senare delen av sitt inlägg.

Jag tycker att det är viktigt att klara ut att den här frågan genom folkomröstningen har som jag sade i min kommentar tidigare, lyfts upp på en nivå där den inte kan hanteras på vilket sätt som helst i regeringsförhandlingar. Jag hade hoppats att Birgitta Dahl skulle säga att förutsättningen för att man skall kunna ändra någonting i energipolitiken i det här avseendet är en ny folkomröstning. Jag fick inget sådant besked, och det tycker jag är synd, för enligt vår uppfattning är så förhållandet. Därmed har vi också givit ett budskap till alla som vill lyssna, även vid andra politiska majoritetsförhållanden i kammaren.

Vidare vet Birgitta Dahl mycket väl att vi inte lägger fram några gemensamma program. För det första har vi tre olika partier på den icke-socialistiska sidan, och det tänker vi hålla på också i fortsättningen. Genom att energipolitiken också i det här avseendet nu kommer på bordet före valet, med en deklaration om det gamla beslutet, fattat under en icke-socialistisk regering och med en icke-socialistisk majoritet, får vi för det andra veta om de andra partierna har ändrat sig eller ej. Därmed bör det inte finnas några som helst oklarheter kvar i sakfrågan, varken hos Birgitta Dahl eller hos någon annan. Det är därför detta är så viktigt! Det är därför jag har interPELLERAT – för att få en helt klarläggande diskussion, så att vi vet vilka spelreglerna är.

Men det var synd att jag inte fick något besked beträffande regeringens och den övriga socialdemokratins syn på en eventuell förändring. T. o. m. Bengt Westerberg har sagt att det behövs en ny folkomröstning på den här punkten

om man skall ändra ett beslut som svenska folket har fattat – med de förpliktande uttalanden som de politiska partierna gjorde i det sammanhanget.

Det finns mycket att bemöta i den bild av vad som hände 1976 som Birgitta Dahl har gett. Det kan jag återkomma till. Men på den här punkten kan det, Birgitta Dahl, rimligen inte finnas några oklarheter kvar.

Anf. 56 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Efter Olof Johanssons senaste inlägg står det plötsligt klart för mig varför det är så viktigt för Olof Johansson att få svar på frågan om folkomröstning. Centern klarar helt enkelt inte av regeringsförhandlingarna i denna fråga med de andra borgerliga partierna och vill ha vår hjälp i den frågan. Den hjälpen tänker vi inte lämna! Och vi har ingen anledning att göra det. Så länge vi har en socialdemokratisk regering har vi nämligen en regering som arbetar för att genomföra folkomröstningsresultatet, och som i det arbetet kan räkna med stöd från en majoritet i riksdagen samt är den enda garantin för att det arbetet skall kunna fullföljas med kraft och beslutsamhet.

Jag vill också säga att centern inte kan friköpa sig genom att säga att riksdagen fattar beslut i vår. Det beslutet skall ju fullföljas – och fullföljas med kraft! Och hur skall det gå i en eventuell regering där endast en minoritet helhjärtat stöder det beslutet? Skall det vara nödvändigt för oss – såsom beträffande år 2010 – att väcka motion i riksdagen för att kunna utnyttja majoriteten? Hur skulle det vidare stämma med parlamentarismens regler om riksdagen fattar majoritetsbeslut och energipolitiken sedan drivs på det sättet att en del av regeringsunderlaget röstar med oppositionen? Hur skall det gå?

Sedan vill jag bara konstatera att det är rätt att Olof Johansson, som är den som frågar mig här i dag, kan låta bli att svara på de mycket allvarliga frågor jag ställde om vad ett borgerligt regeringsalternativ innebär på den här punkten. Men, herr talman, tystnaden är avslöjande nog!

Anf. 57 OLOF JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Uppriktigt sagt tycker jag att Birgitta Dahl spårar ur. Den här debatten var bra så länge hon höll sig till sakfrågan. Vi är inte beroende av något stöd från er socialdemokrater utöver den position ni redan har intagit. Såsom jag har anfört i min interpellation finns det en majoritet, och en helt förändrad parlamentarisk situation i Sveriges riksdag i förhållande till 1976–1978, då ni – för att skapa största möjliga förvirring – drev en linje mot den dåvarande regeringen och för största möjliga kärnkraftsutbyggnad.

Det var den situationen jag hade att hantera som energiminister. Den situationen har radikalt förändrats genom folkomröstningens resultat. Därför är det viktigt att få konfirmera än en gång att folkomröstningsresultatet ligger fast – och att det gör det här i riksdagen i vår. Jag hoppas att riksdagsbehandlingen fullständigt klart kommer att visa att det finns en bred parlamentarisk majoritet för att fullfölja kärnkraftsavvecklingen. Och därför kommer den majoriteten – såvitt på oss ankommer – att finnas också efter

valdagen 1985. Däröf kan Birgitta Dahl vara fullständigt övertygad.

Det är inte min uppgift att antecipera vare sig valresultat eller eventuella därav följande regeringsprogram. Det är därför jag inte svarar på det slags frågor som Birgitta Dahl ställer. Det är därför, inte på grund av att jag i något avseende skulle vara tveksam om vårt partis hållning i den här frågan – vare sig före eller efter valdagen 1985.

Vi har för det första stämmobeslut – jag skulle kunna dra det här. Vårt högsta beslutande organ beslutade i somras att begära en avvecklingsplan. Självfallet kommer vi att fullfölja detta beslut. Stämmer inte den strategi som Birgitta Dahl här tidigare talade om med vår ambitionsnivå kommer vi naturligtvis att, så långt ett oppositionsparti kan, utarbeta vårt alternativ.

För det andra har vår riksdagsgrupp så sent som omedelbart efter det att EK 81 hade kommit ut gjort ett uttalande i den här frågan där vi fullföljer partistämmans beslut.

Det finns alltså inte någon som helst grund för Birgitta Dahl att ifrågsätta vår strävan i det här fallet. Glöm som sagt inte bort att det var ni som så förändrade er position i den här frågan att den parlamentariska majoriteten här i kammaren plötsligt blev för avveckling av kärnkraften och inte emot!

Anf. 58 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Nej, Olof Johansson, det har framgått av vad jag tidigare har sagt att jag inte ifrågasätter vare sig centerns egen inställning eller det faktum att det finns en majoritet för att fullfölja folkomröstningsresultatet. Det som ger oss anledning till oro är någonting helt annat, nämligen att om vi skulle få en borgerlig regering skulle denna majoritet inte kunna utnyttjas med mindre än att oppositionen slår sig ihop med ett minoritetsparti i regeringen. Åtminstone är det vad man måste vara orolig för så länge vi inte har fått enständiga försäkringar om att alla de tre borgerliga partierna står helhjärtat bakom folkomröstningsresultatet och de åtgärder som krävs för att fullfölja det. Och någon sådan försäkran existerar ju inte! Tvärtom förekommer helt andra uttalanden från två andra borgerliga partier som tillsammans kan bestämma – i en borgerlig regering – att de inte längre anser det nödvändigt att hålla fast vid det beslutet. Det är det som oroar oss, jämte det faktum att Thorbjörn Fälldin den senaste tiden mycket klart deklarerat att det inte blir något gemensamt borgerligt valprogram före valet – det sade ju Olof Johansson också; ni tänker ju vänta till efteråt. Det enda vi då har att rätta oss efter är erfarenheterna av hur det har gått till tidigare.

Det är ju faktiskt så – inte att ni har ändrat uppfattning men att ni har böjt er för de andra partierna för att kunna bilda regering; det var ju själva förutsättningen för att t. ex. den borgerliga regeringen 1976 skulle kunna komma till stånd. Därför, herr talman, är detta inte något enkelt partipolitiskt käbbel, utan den fråga som jag ställde till Olof Johansson och centern är en mycket allvarlig moralisk fråga som jag nu upprepar.

Talmannen anmälde att Olof Johansson anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Torsdagen den
17 januari 1985

*Om kärnkraftens
avveckling*

Anf. 59 KARL BJÖRZÉN (m):

Herr talman! Både energiministern och Olof Johansson talade inledningsvis om den utfästelse som alla riksdagspartier gjorde i anslutning till folkomröstningen, nämligen att respektera folkomröstningens resultat, och fortsatte sedan med att säga att tre partier fortfarande är beredda att stå fast vid denna utfästelse, medan däremot två partier svävar på målet.

När temperaturen steg i energiministerns anförande, gick hon vidare och påstod att ett parti var öppet emot ett fullföljande av folkomröstningens resultat. Till slut var det visst två partier som var öppet emot. Dessförinnan hade hon talat om att detta är en demokratifråga och en moralisk fråga.

Visst är det en moralisk fråga också hur man presenterar situationen just nu. Såvitt jag kan förstå är läget det att alla riksdagspartier fortfarande står fast vid utfästelsen att respektera folkomröstningens resultat. Men efter folkomröstningen har det fattats en rad riksdagsbeslut. Nu försöker energiministern och även Olof Johansson att väva ihop folkomröstningens resultat och de riksdagsbeslut som har fattats och få detta till att några partier skulle sväva på målet eller svika givna utfästelser.

Om Birgitta Dahl inte vill tro på mig, kan hon läsa en partimotion från moderata samlingspartiet, som har lämnats in i dagarna och där man upprepar utfästelsen att respektera folkomröstningens resultat. Jag är övertygad om att inget parti svävar på målet därvidlag.

Däremot tycks vi inte alls vara överens om vad som är folkomröstningens resultat. Man talar mycket om riksdagsbeslut. Sådana ändras ofta som vi vet. Det väcks ett par tusen motioner i denna kammare varje år, och de flesta av dem innehåller förslag om ändring av tidigare riksdagsbeslut.

Jag minns inte om det beträffande kärnkraftens avveckling finns några konkreta motionsyrkanden om ändring av tidigare riksdagsbeslut. Men i debatten har det framskyttat att vi från moderata samlingspartiet beträffande vissa detaljer har den uppfattningen att tidigare fattade riksdagsbeslut är olyckliga liksom också formuleringar av motiveringar för avstyrkanden av motioner.

Twisten gäller alltså egentligen bara detaljer, t. ex. kärnvärmeaktorn Secure, som vi från moderat håll inte anser på något vis ingick i folkomröstningen. Vi har sagt att den bör få förekomma och att det vore lyckligt för land och folk.

Även året 2010 är tydligen heligt. Men det är inte heligare än andra riksdagsbeslut. Det beslutet fattades mot bakgrund av en uppgift i en proposition om att den tekniska livslängden för ett kärnkraftverk ansågs vara ca 25 år. All expertis på området har sedan sagt oss att denna uppgift inte är korrekt. Den tekniska livslängden är sannolikt ca 40 år. Därför kan man fråga sig om ett riksdagsbeslut grundat på uppgiften om en teknisk livslängd på 25 år möjligen är fattat på felaktiga premisser. Eller är det så heligt att det inte går att ändra ett sådant beslut?

Nu tycks energiministern ha rivit upp denna debatt för att påvisa att moderaterna och centerpartiet har olika uppfattningar i en del detaljfrågor. Men uppenbarligen står båda partierna fast vid utfästelsen att respektera

folkomröstningens resultat. Om de sedan har olika uppfattningar i någon detaljfråga, är detta snarast en garanti för att partierna vid en eventuell gemensam regeringsbildning inte kommer att föreslå någonting som strider mot folkomröstningens resultat.

Nr 63

Torsdagen den
17 januari 1985

*Om kärnkraftens
avveckling*

Anf. 60 BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Att jag går upp i den här debatten beror på att energiministern gav en väl enkel beskrivning av de diskussioner som fördes mellan centern och socialdemokraterna i EK 81. Det var ju en lång process, där ett antal olika saker diskuterades. På slutet – det var allra sista dagen – hade jag för min del ett konkret bud förankrat och hade också ett visst gehör för det, men tyvärr nådde vi inte varandra. Om vi gjort det, hade debatten i dag varit onödig.

Men jag vill säga till Birgitta Dahl att regeringen har chans att nu lägga fram ett förslag som får en bred majoritet vid vårriksdagen och på det sättet bli historisk. Det är egentligen bara att följa upp allt vad jag hörde Birgitta Dahl och andra företrädare för linje 2 diskutera under en tid då Birgitta Dahl inte var energiminister utan framträdande i linje 2.

I boken av Kalle Karlsson som Olof Johansson berörde kan man läsa en intervju med Sydkraftchefen som säger så här – fritt återgivet: Vi är inte rädda. Vi kommer att få behålla kärnkraften så länge man bara diskuterar datum för sista reaktorn.

Med det menas att blir det inte en lång och stabil avvecklingsperiod, uppstår sådana bekymmer att då är de som tillhör kraftverksetablisemanget inte rädda. Det var just den delen det gällde på slutet av vår diskussion, när vi inte riktigt nådde varandra.

Som sagt: Birgitta Dahl har möjligheter i vår, tycker jag, att lösa problemet på ett stabilt sätt, så som diskuterades under tiden närmast före folkomröstningen.

Anf. 61 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Karl Björzéns inlägg var, tycker jag, liksom moderaternas och folkpartiets reservation till EK 81 och också en artikel som Karl Björzén nyligen publicerat i jag tror det var Vestmanlands Läns Tidning, ett väldigt talande exempel på vilken typ av stridigheter som skulle bryta ut i en eventuell borgerlig regering.

Det är ju ordvrängeri som Karl Björzén och andra moderater ägnar sig åt, när de å ena sidan säger att de står fast vid folkomröstningsresultatet och å andra sidan påstår att den och den saken är bara detaljer som man inte behöver bry sig om.

Med tanke på det som föregick folkomröstningen och det syfte vi hade att använda folkomröstningen för att slita en väldigt svår konflikt i samhället, med hänsynstagande till de olika grupper som fanns, har vi faktiskt anledning att betrakta de riksdagsbeslut som fattades med anledning av omröstningen som mer heliga än andra. Det gör vårt parti och det tror jag att centern också gör. Karl Björzéns inlägg var ett bevis för att det gör inte moderaterna. Då

Torsdagen den
17 januari 1985

*Om kärnkraftens
avveckling*

kan ni inte, Karl Björzén, komma och påstå att det skulle vara problemfritt att klara den här frågan i en borgerlig regering, än mindre att vi med en borgerlig regering skulle ha en garanti för att folkomröstningsresultatet fullföljs med kraft och beslutsamhet.

Sedan vill jag säga till både Börje Hörnlund och Olof Johansson att vi kommer verkligen att anstränga oss att utforma förslagen till de beslut som riksdagen skall fatta i vår på ett sådant sätt att det går att uppnå breda majoriteter. Vi gjorde ansträngningar i den riktningen när vi ändrade på kärnsäkerhetslagstiftningen, och jag tycker att vi lyckades bra. Jag vill påminna om att det berodde på att det var fler än vi som ansträngde sig. Även de andra partierna gjorde det. Och detta kommer att krävas även i vår.

Om min beskrivning av situationen i EK 81 var otillräcklig var också Börje Hörnlunds det. Jag hoppas inför vårens arbete att centerpartiet kommer att visa större öppenhet än vad det gjorde i slutskedet när frågan gick till diskussion i riksdagsgruppen.

I EK 81 hade man bland företrädare för de olika partier som resonerade om dessa frågor kommit fram till en betydande samstämmighet om en linje som på en gång innebar att man höll fast vid de mål som hade ställts upp och valde en hederlig och praktisk och typiskt reformistisk metod för att genomföra besluten. Det kommer an på alla inblandade att anstränga sig om vi skall lyckas med att uppnå denna breda enighet i vår.

Anf. 62 OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag tror det är viktigt att vi så litet som möjligt försöker misstänkliggöra varandra om de goda föresatser som energiministern har inför vårens energipolitiska beslut skall kunna förverkligas.

Jag tror också det är viktigt att vi talar i klartext och öppet i detta sammanhang. Vi har våra olika meningar kvar. Våra grundläggande värderingar har inte förändrats. Men jag har respekterat Birgitta Dahl därför att hon vid upprepade tillfällen klart och tydligt har deklarerat att hon och hennes parti står fast vid folkomröstningens resultat. Det innebär inte att man slänger alla tidigare värderingar om energikällan kärnkraft över bord.

Då borde det också vara ganska klart att vi kan gå tillbaka till historien. Vi har haft en folkomröstning. Vi har haft riksdagsbeslut baserade på två propositioner, 1979/80:170 och 1980/81:90. Dessa riksdagsbeslut, baserade på folkomröstningen, är självklart förpliktande för oss. Jag bara noterar att det faktiskt var icke-socialistisk majoritet i den svenska riksdagen vid den tidpunkten.

De som var i minoritet i någon "detalj" – för mig är inte Secure någon detalj – när folkomröstningens beslut uttolkades av Sveriges riksdag på grundval av partiernas förpliktelser till väljarna i den frågan, de måste enligt varje rimlig tolkning också vara i minoritet framöver, om inte partiet på egen hand skulle lyckas skaffa sig en majoritet och vill fullfölja sin tolkning.

På den punkten är vi uppenbarligen överens i de övriga partierna, alltså bortsett kanske från moderaterna. Därmed borde ju detta inte vara något parlamentariskt problem i något avseende.

Jag går inte djupare in på den delen av diskussionen. Jag tror inte det behövs. Det finns en bred politisk majoritet i det avscendet.

När centern har tagit ställning i dessa frågor har centern gjort det med förutsättningen att regeringen lägger fram en plan för kärnkraftens avveckling, så att riksdagen kan fatta beslut i denna fråga under våren 1985. Vi har också förutsatt att det måste finnas konkreta inslag i denna plan, eller vad man nu vill kalla det för, som sätter i gång processen. Planen i sig själv är ju inget självändamål. Den måste ju leda fram till någonting som konkret påverkar verkligheten. Jag tror att detta gör det största intrycket på vad jag har kallat marknadens aktörer, de som inte representeras direkt här i kammaren, men som har stor betydelse för energipolitikens tillämpning ute på fältet. Här inkluderas även statliga aktörer. Därför ställde jag frågan om Vattenfall. Det är inte oviktigt vilken inriktning, vilken ledning och vilken lojalitet som finns inom det statliga Vattenfall, när ett sådant här långsiktigt och ganska svårt beslut skall verkställas. Jag tror att det är viktigt att vi klargör detta från riksdagen sida.

När det sedan gäller konkreta steg får vi naturligtvis ta upp en diskussion efter det att propositionen har lagts fram. Tidigare har jag frågat Birgitta Dahl om det dokument som publicerades den 13 februari 1980 före folkomröstningen om en avvecklingsplan från linje 2 – eller vad man nu vill kalla det. Det rörde sig ju här om ett handlingsprogram omfattande fem- och tioårsperioder. Ligger detta program fast även då det gäller reaktoravvecklingen? Om så är fallet borde vi kunna vara varandra betydligt närmare beträffande den frågan än vi egentligen var när det gällde EK 81. Problemet var ju också, vilket bör nämnas, att kärnkraftens hanterare och anhängare ute på fältet lanserade teorier, som jag vet att Birgitta Dahl har tagit avstånd ifrån, om att man skall "fösa" ihop avvecklingen till en kort period strax före år 2010. Både energiministern och jag vet att detta verkligen skulle vara att skapa problem. Att i princip bygga upp två parallella elsystem, varefter man skall försöka avveckla det ena, är lättare sagt än gjort. På denna punkt hade jag hoppats att få bättre preciseringar från energiministern än jag fått tidigare.

En annan sak: Jag misstänkliggör inte det socialdemokratiska partiet. Jag konstaterar bara att den socialdemokratiska utredningsordföranden i EK 81 inte lyckades samla trupperna – det var det jag avsåg.

Anf. 63 KARL BJÖRZÉN (m):

Herr talman! Jag gick upp i denna debatt, eftersom både energiministern och Olof Johansson inledningsvis ifrågasatte bl. a. moderaternas beredvillighet att stå fast vid utfästelsen att respektera folkomröstningsresultatet. Jag förklarade att moderaterna har bekräftat i en partimotion att moderaterna naturligtvis är beredda att stå fast vid löftet att respektera folkomröstningsresultatet.

Nu sade Birgitta Dahl att detta bara var ordvrängeri från min sida. Men på tal om ordvrängeri undrar jag om inte energiministern bör fundera över sin egen version av det hela. Hon talade nämligen om folkomröstningsresultatet

på ett sätt som visar att hon i detta uppenbarligen inbegriper en rad frågor som gäller riksdagsbeslut och som rimligen inte kan sägas ha samband med folkomröstningen som sådan.

Jag kan bara upprepa vad jag har sagt för moderaternas räkning: Vi kommer att även fortsättningsvis respektera folkomröstningsresultatet, men vi uppfattar tydligen innehållet i folkomröstningen annorlunda än Birgitta Dahl och även centerpartiet. Jag ifrågasätter värdet av det högstämda talet om demokrati och moralisk plikt i detta fall – med tanke på hur Birgitta Dahl uttalade sig om folkomröstningsresultatet.

Anf. 64 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Det är bra att Karl Björzén tydliggör vad vi skulle stå inför med en borgerlig regering. Det är alldeles uppenbart att tiden då skulle tas upp av den här sortens diskussioner. Jag tror inte att jag ens behöver fråga Olof Johansson eller Börje Hörnlund, för det är självklart att centern inte betraktar årtalet 2010 eller frågan om Secure som betydelselösa detaljer och tolkningsfrågor. Men då skulle man alltså uppta tiden med att diskutera i stället för att föra en kraftfull och målmedveten politik.

Den här historien tar emellertid inte slut i och med de beslut som jag hoppas att vi kommer att fatta i vår om kärnkraften och energipolitiken, utan den skall fullföljas och nya förslag skall läggas fram. Som Olof Johansson sade skall klara signaler ges till aktörerna. Hur i all sin dar skulle det gå till med en regering som domineras av personer som resonerar som Karl Björzén? Det är ju riksdagen och regeringen som lägger fast riktlinjerna, som alla har att rätta sig efter. Det är de som skall ge de klara signalerna. Det har vi lyckats med under den tid som vi haft en socialdemokratisk regering. Så var det inte dessförinnan. Förutsättningarna för att det skall fortsätta på detta sätt är uppenbarligen att vi även efter valet i år har en socialdemokratisk regering.

Så till det andra som Olof Johansson tog upp, nämligen förutsättningarna för att få en bred majoritet för de beslut som skall fattas i vår.

För det första gällde det en realistisk och kraftfull strategi för hur vi skall gå vidare och på vilka punkter det kan finnas motsättningar oss emellan. Jag börjar med att än en gång erinra om vad jag sagt tidigare i debatten, nämligen att vi mycket noggrant gått igenom linje 2:s avvecklingsplaner vid skilda tillfällen. Vi kan konstatera att vi nu fram till 1985 kommit längre än vad vi lade på oss själva som uppgift då det gäller avvecklingsplanen. Vi håller redan på med sådant som ligger längre fram i tiden än vad det förutsågs att man skulle klara fram till 1985 – ända in på 1990-talet. Det betraktar vi som ett mycket betydande och glädjande framsteg. Det är det som gör att jag kan säga att jag känner stor trygghet inför möjligheterna att klara detta.

Men det finns ett annat problem, och det var också det som gjorde att diskussionerna sprack i EK 81. Riksdagen har vid flera tillfällen lagt fast – och det stod också på exempelvis linje 2:s valsedel i folkomröstningen – att säkerhetsfrågorna skall vara avgörande för i vilken takt och vid vilken tidpunkt olika reaktorer skall tas ur drift. Centern ville ha något annat genom

att ensidigt matematiskt lägga fast det här, med förbigående av säkerhetskraven. Jag hoppas att vi skall kunna resonera oss fram till ett gemensamt ställningstagande. Det skulle vara mycket bra. Jag vill betona att det från socialdemokratins sida anses aldrig kunna bli fråga om att med politiska beslut styra säkerhetsmyndigheternas ställningstaganden.

För det andra gällde det detaljeringsgraden i fråga om planerna på mycket lång sikt. Det har jag kommenterat i mitt interpellationssvar. Vi anser att man skall stå fast vid de långsiktiga målen med stor bestämdhet och att man skall ha hög detaljeringsgrad på kort sikt. För det man skall göra på längre sikt måste man emellertid hålla öppet, för att kunna ta till vara erfarenheterna och driva på utvecklingen. Detta gäller inte minst hushållning och miljö. På den punkten har centern hittills intagit en, tycker vi, stelbent hållning. Jag hoppas att vi också där skall kunna resonera oss fram till en lösning.

För det tredje: Den punkt som det sprack på efter det att man tidigare hade varit överens gällde om man skulle hålla öppet eller inte för att kunna utnyttja sådana alternativ för elproduktion som vattenkraft, ifall det skulle bli nödvändigt för att klara kärnkraftsavvecklingen. Vår ambition är självfallet att klara så mycket som möjligt med hushållning och med alternativ energi, men vi intar inte den bekväma hållning som centern tyvärr slutligen intog i EK 81: att säga att man inte behöver fundera över det. När man intar denna hållning och t. o. m. vill förbjuda att sådana alternativ studeras, riskerar man att försätta sig i en tvångssituation, så att man inte kan genomföra kärnkraftsavvecklingen.

Detta var de tre punkter där samarbetet sprack. Jag hävdar bestämt att det var synd och onödigt. Centern kunde ha kostat på sig en mer ambitiös attityd – så som Börje Hörnlund länge själv var beredd att göra men inte fick för sin riksdagsgrupp och sin partiledning.

Anf. 65 OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Den där sista slängen var onödig, Birgitta Dahl. Börje Hörnlund har själv gett sin version av detta, och den stämmer inte med Birgitta Dahls. Börje Hörnlund var med vid förhandlingarna, men det var inte Birgitta Dahl.

Sedan är det självklart att vi inte är beredda att besluta någonting med förbigående av säkerheten. Det är ett slarvigt uttalande Birgitta Dahl gör, och det kan hon egentligen inte mena. "Säkerheten främst" har hela tiden varit vår linje.

Att för den skull bortse från läsningarna i energisystemet eller elsystemet – vi har ju kunnat avläsa hur detta fungerar, i synnerhet när det är kallt, som under veckorna 2 och 3 i år – och att bortse från att det kan finnas andra aspekter vid sidan av säkerheten som måste beaktas, det kan vi aldrig göra. Detta har hela tiden varit vår linje. Man får inte agera så att man låser fast sig, när man vet att intressenterna vill behålla och använda det utrustningskapital som byggts upp så länge som möjligt, av ekonomiska skäl och därför att de tror på kärnkraften. Sedan avvecklingsbeslutet är fattat är det inte en rimlig hållning från samhällets synpunkt.

O. K. – det är meningslöst att nu diskutera detaljeringsgraden mera exakt. Jag tycker det är bra att vi har kommit bort från den "etikettdebatt" som har florerat tidigare om planering med förnuft, stalinistisk planering och allt möjligt sådant. Vi kan lämna den saken och ta ställning till det när propositionen föreligger. Jag noterar att åtskilliga remissinstanser har konstaterat vad vi har sagt, nämligen att EK 81 inte har lagt fram den avvecklingsplan som vi alla var överens om att den skulle ta fram. Jag kan t. ex. hänvisa till Foas remissvar i det avseendet.

När det slutligen gäller vattenkraften är det bara att konstatera att risken med den hållning som socialdemokraterna har intagit i den frågan är att man får både–och. Det finns inte parlamentarisk majoritet för att bygga ut någon av de stora älvarna, säger socialdemokraterna – alltså går man in för de små partiella utbyggnaderna, utan att för den skull stänga möjligheterna att bygga ut någon av de stora älvarna. Alltså förespråkar man båda strategierna. Den inställningen kan vi heller aldrig inta, utan vi har röstat för att en del mindre vattendrag kan byggas ut även i fortsättningen, och det håller vi fast vid. Men de är marginella i det här sammanhanget.

Herr talman! Jag tror att det är viktigt att vi för en sådan här debatt, som i vissa avseenden är mycket klargörande. Vi har bl. a. diskuterat vad som är detaljer för olika partier.

Jag vill bara sluta med att säga att vi för vår del ville att avvecklingen av kärnkraften skulle ske betydligt tidigare än år 2010, men vi respekterar folkomröstningens resultat – detta är för oss ingen detalj, och alla förstår varför, efter den energipolitiska strid vi har haft i det här landet. Inte heller Secure, som trots allt är en reaktor, är någon detalj för centerpartiet och kommer aldrig att bli det.

Anf. 66 LENNART PETTERSSON (s):

Herr talman! Under denna interpellationsdebatt har en debatt utspunnit sig om vad som hände resp. inte hände i de resonemang som fördes mellan partiernas representanter i den s. k. avvecklingskommittén, dvs. EK 81.

Olof Johansson har ifrågasatt den redovisning som Birgitta Dahl här har gett. Han har indirekt också ifrågasatt vår goda vilja att komma till en uppgörelse med de andra politiska partierna när det gäller kärnkraftsavvecklingen. Olof Johanssons extra argument har varit att den information som Börje Hörnlund har givit innebär att han verifierar Olof Johanssons uppfattning, medan Birgitta Dahls redovisning här inte skulle ha någon beviskraft, eftersom hon inte var med i EK 81. Eftersom jag satt med i EK 81 tror jag att det är viktigt att jag får tillfälle att från min och det socialdemokratiska partiets utgångspunkt redovisa de resonemang som vi hade.

Låt mig säga att det inte är någon hemlighet att vi förde dessa resonemang i mycket nära samverkan med Birgitta Dahl, den ansvariga departementschefen – underligt skulle det ju varit annars. Därför är det helt klart att den mycket detaljerade redovisning hon har givit här om de olika problem som kom upp på ett sent stadium – problem som centern på ett sent stadium förde

in i bilden – är en helt riktig beskrivning. Så gick det alltså till. Utgångspunkten var en långtgående strävan från socialdemokraterna i utredningen att träffa en uppgörelse, så att vi skulle kunna få enighet kring kärnkraftsavvecklingen. Vi tyckte nämligen att vi hade haft nog med politiska stridigheter och uppsplitande debatter kring energipolitiken och att det nu var dags att samla sig kring de mål som hade lagts fast dels genom folkomröstningen, dels genom riksdagens beslut. Därför var vi mycket angelägna om att få till stånd denna samling.

Det är inte heller någon hemlighet, vilket Birgitta Dahl också har understrukit i sin redovisning, att vi var mycket långt framme när det gällde att åstadkomma denna enighet i förhållande till centern. Vi resonerade som så, att om vi nu är överens om tagen, och eftersom centern sade sig respektera folkomröstningen, då borde vi också kunna nå fram till ett läge där vi upphör med en del av stridssignalerna. Man kan säga att vi hade mer eller mindre preliminära överenskommelser.

Sedan gick det emellertid som det gick, tyvärr. På sluttampen ville centern inte vara med. Det berodde delvis på, vilket Birgitta Dahl understrukit, den här matematiska diskussionen kring kärnkraftsavvecklingen, där vi hävdade att säkerhetsfrågorna måste in i bilden, och det var inte bara fråga om att räkna från år 1995 eller från år 2000, utan det väsentliga var att avvecklingstiden år 2010 var fastlagd. Sedan gällde det att hitta de rätta formerna.

Vi trodde alltså på ett visst stadium att vi var överens om tagen. Därutöver fick vi andra problem på sluttampen, då vi ville hävda fasthet i fråga om målsättningen att avveckla kärnkraften med en flexibilitet i medlen och med en flexibilitet i planeringen. På sluttampen kom centern tyvärr tillbaka och ville ha mycket detaljerade skrivelser om elanvändningen på 1990-talet och efter år 2000, vilket vi inte ansåg oss kunna ställa upp på. Vi visste att detaljplanering på så lång sikt helt säkert leder fel. Vi skulle göra energipolitiken betydligt större skada än nytta genom att gå in på en sådan detaljnivå. Vi vill inte heller utgå ifrån de orealistiskt låga elanvändningssiffror som centern i slutskedet ville ha skrivelser kring.

Jag har med detta inlägg bara velat klart markera från en av dem som var med i resonemang att det är en helt riktig beskrivning som energiministern har gett av de resonemang som fördes och av den långtgående strävan som vi från socialdemokratisk sida inom utredningen hade att en gång för alla slå fast målet och tidpunkten för avvecklingen. Vi skulle ha en flexibilitet i planeringen och i medelsanvändningen för att uppnå de mål som åtminstone centern och socialdemokratin är överens om.

Anf. 67 OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag tänker inte föra den här debatten vidare. Olika versioner står mot varandra. Jag var inte heller med i utredningen, men jag känner igen Börje Hörnlunds version.

Detta är emellertid inte det intressanta. Det intressanta är vilken beredvillighet som finns att vid den kommande propositionsskrivningen beakta de skillnader som fanns i slutfasen av EK 81, för att man skulle kunna

åstadkomma bredaste möjliga parlamentariska majoritet.

Jag upprepar vad jag har sagt tidigare. Jag har inte misstänkliggjort socialdemokratin som parti. Jag har bara konstaterat att vi hade en utredningsordförande – som jag kallar en socialdemokratisk utredningsordförande – vilken misslyckades med att skapa en bred majoritet. Detta är en av uppgifterna för en utredningsordförande, och han försökte uppenbarligen att lösa den men klarade det inte.

Anf. 68 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Låt mig först säga att jag till ingen del kan ställa upp på den framförda skuldfördelningen och beskrivningen av förloppet.

Jag vill också sammanfattningsvis och avslutningsvis säga att denna debatt har varit klargörande och bra på flera punkter. Det finns en majoritet i riksdagen för att fullfölja folkomröstningsbeslutet som också kan utnyttjas så länge vi har en socialdemokratisk regering. Jag tolkar Olof Johanssons och Börje Hörnlunds inlägg så – och jag hoppas att jag har rätt – att man också från den sidan kommer att anstränga sig för att detta skall kunna uttryckas i beslut på kort och på lång sikt med innebörden att vi står för de löften vi tidigare har utställt.

Slutligen: Det är fortfarande oklart vad som skulle hända om vi fick en borgerlig regering. Vi har inte fått några besked därom, eller om hur centern då skulle handla.

Anf. 69 LENNART PETTERSSON (s):

Herr talman! Låt mig bara kort kommentera det sista som Olof Johansson sade. Han konstaterade helt riktigt att han själv inte var med i de här resonemangen. Han har alltså stött sig på hörsägen. Från vårt håll kan vi klart stryka under att vi hade nära kontakter med det ansvariga statsrådet och med de socialdemokratiska ledamöterna.

Jag beklagar försöket att kasta en skugga över EK 81:s ordförande, som var en ämbetsman. Att han skulle ha försökt sätta käppar i hjulet för ett samförstånd är inte alls fallet. Han var mycket väl informerad om överläggningarna, och han var mycket intresserad av att få till stånd den enighet när det gäller energipolitiken som de flesta av oss ändå vill ha. Det är helt fel av Olof Johansson att påstå att EK 81:s ordförande inte skulle ha gjort de allra största ansträngningar för att nå så stor enighet som möjligt.

Vi har alla ett ansvar för att underlätta den partipolitiska enigheten i den tidigare så uppsplitande energipolitiska frågan. Från socialdemokratiskt håll gick vi verkligen långt för att åstadkomma enighet i EK 81. Vi trodde att vi var eniga med centern, men vi kunde på sluttampen konstatera att det för centerpartiet i det läget var viktigast att genom att komma med nya krav få fortsätta att profilera sig i energifrågan; det viktigaste var inte sakfrågan att föra kärnkraftsfrågan till ett riktigt slut i enlighet med folkomröstningens resultat. Vi beklagar den politiska taktiken från centerns sida.

Anf. 70 OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Bara ett par konstateranden.

För det första: Jag har inte ifrågasatt utredningsordförandens vilja. Jag har bara konstaterat faktum att han misslyckades med en av sina uppgifter, att samla en bred majoritet. Det är möjligt att jag något har påverkats av de kommentarer som därefter fölls om det "korkade" i att fullfölja de direktiv som var givna till EK 81 under den tidigare valperioden.

För det andra: Det var centerledda regeringar och en icke-socialistisk majoritet i riksdagen som fattade besluten om fullföljandet av folkomröstningens resultat. Eftersom olika uttalanden har gjorts från olika partier om i vilken utsträckning man står fast vid dessa beslut – någon partisekreterare har ju t. o. m. sagt att nu kanske det inte går att riva upp besluten men om fem år etc. – tycker jag att det är oerhört viktigt att vi för debatten öppet. Den debatten är nämligen av avgörande betydelse för att de som jag har kallat för marknadens aktörer skall ha klart för sig att det finns en politisk majoritet i Sveriges riksdag som är beredd att fullfölja folkomröstningens resultat.

För det tredje och slutligen: Den parlamentariska situationen, som oroar Birgitta Dahl, förändrades i samma ögonblick, närmare bestämt den 4 april 1979, som socialdemokraterna bestämde sig för att vi skulle ha en folkomröstning om kärnkraften. Jag har aldrig ifrågasatt att socialdemokratin, när man en gång valt den linjen, också är beredd att följa den. Också efter den här debatten är jag övertygad om att det är på det viset.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Föredrogs och hänvisades

Motionerna

1984/85:393–401 till konstitutionsutskottet

1984/85:402 till finansutskottet

1984/85:403–414 till skatteutskottet

1984/85:415–419 till justitieutskottet

1984/85:420 och 421 till utrikesutskottet

1984/85:422 till försvarsutskottet

1984/85:423–428 till socialförsäkringsutskottet

1984/85:429–431 till socialutskottet

1984/85:432–434 till kulturutskottet

1984/85:435–437 till utbildningsutskottet

1984/85:438–442 till trafikutskottet

1984/85:443–447 till jordbruksutskottet

1984/85:448 och 449 till näringsutskottet

1984/85:450 och 451 till arbetsmarknadsutskottet

1984/85:452 till konstitutionsutskottet

1984/85:453 till arbetsmarknadsutskottet

1984/85:454 till justitieutskottet

1984/85:455 till skatteutskottet

1984/85:456 till konstitutionsutskottet

Nr 63

Torsdagen den
17 januari 1985

*Om kärnkraftens
avveckling*

1984/85:457 till skatteutskottet
1984/85:458 till näringsutskottet
1984/85:459 till skatteutskottet
1984/85:460 till kulturutskottet
1984/85:461 till trafikutskottet
1984/85:462 till skatteutskottet
1984/85:463 till trafikutskottet
1984/85:464 till skatteutskottet
1984/85:465 till näringsutskottet
1984/85:466 till försvarsutskottet
1984/85:467 till utbildningsutskottet
1984/85:468 till trafikutskottet
1984/85:469 till jordbruksutskottet
1984/85:470 till bostadsutskottet
1984/85:471 till skatteutskottet

14 § Anmäldes och bordlades

Motionerna

1984/85:472 av *Hans Petersson* i Röstånga

Riksdagens revisorers förslag med anledning av granskningen av vissa kostnader för förvaring av anhållna, häktade och andra omhändertagna (förs. 1984/85:12)

1984/85:473 av *Kurt Ove Johansson* och *Lars-Erik Lövdén*

Kartläggning av maktförhållandena i Sverige

1984/85:474 av *Marianne Karlsson*

Tidsbegränsade lagar och beslut

1984/85:475 av *Sven-Gösta Signell m. fl.*

Framförande av nationalsången vid riksmötets öppnande

1984/85:476 av *Jan-Erik Wikström* och *Kerstin Anér*

Religionsfrihetslagen

1984/85:477 av *Rosa Östh*

Ändring i sekretesslagen

1984/85:478 av *Karin Ahrland*

Översyn av realisationsvinstbeskattningen

1984/85:479 av *Bertil Danielsson* och *Ingvar Eriksson*

Skattelättnader vid strukturförbättringar i jord- och skogsbruket

1984/85:480 av tredje vice talman *Karl Erik Eriksson*

Förmånligare skatteregler vid arbete i annat nordiskt land

1984/85:481 av *Rune Evensson m. fl.*

Beskattningen av jordbrukets bostäder

- 1984/85:482 av *Agne Hansson* och *Gösta Andersson*
Slopande av fastighetsskatten
- 1984/85:483 av *Gullan Lindblad*
Förmånligare skatteregler vid arbete i annat nordiskt land
- 1984/85:484 av *Hans Pettersson* i Helsingborg och *Bengt Silfverstrand*
Rätten till skatteavdrag för inköp av konstgödsel m. m.
- 1984/85:485 av *Hans Pettersson* i Helsingborg och *Bengt Silfverstrand*
Skyldighet att i offert upplysa om arbetsgivaransvar
- 1984/85:486 av *Anna Wohlin-Andersson m. fl.*
Tullverkets rationalisering
- 1984/85:487 av *Rosa Östh* och *Kersti Johansson*
Skatteavdrag för kontorslokal i anslutning till bostaden
- 1984/85:488 av *Filip Fridolfsson*
Vidgad möjlighet till rättshjälp för näringsidkare
- 1984/85:489 av *Eric Hägelmark* och *Kenth Skårvik*
Utredning av anmälningar mot polismän
- 1984/85:490 av *Margareta Palmqvist* och *Anita Johansson*
Behandlingen av utländska medborgare i kriminalvårdsanstalterna
- 1984/85:491 av *Hans Petersson* i Röstånga
Åtgärder mot ungdomsprostitutionen
- 1984/85:492 av *Olle Aulin*
Ett u-landsanpassat nyttflygssystem
- 1984/85:493 av *Ulla Ekelund* och *Kersti Johansson*
U-landsbiståndet genom enskilda organisationer
- 1984/85:494 av *Marianne Karlsson*
Det svenska u-landsbiståndet
- 1984/85:495 av *Olle Aulin*
Samhällstjänst för medlemmar av Jehovas vittnen
- 1984/85:496 av *Ulla Ekelund*
Anslaget till försvarets frivilligorganisationer
- 1984/85:497 av *Lars Tobisson*
Försvarsberedskapen på västkusten
- 1984/85:498 av *Rune Backlund m. fl.*
Högekostnadsskydd för sjukresor
- 1984/85:499 av *Lennart Brunander* och *Karin Israelsson*
Ålderspension utan ansökan

- 1984/85:500 av *Maja Bäckström m. fl.*
Översyn av reglerna för sjukersättning vid deltidsarbete
- 1984/85:501 av tredje vice talman *Karl Erik Eriksson* och *Börje Stensson*
Uttaget av egenavgifter i samband med virkesförsäljning
- 1984/85:502 av *Anita Johansson* och *Margareta Palmqvist*
Utvisning av utländska medborgare på grund av brott
- 1984/85:503 av *Helge Klöver* och *Nils Nordh*
ATP-poäng vid förtidspension
- 1984/85:504 av *Elvy Nilsson* och *Hagar Normark*
Sjukersättning vid förlust av glasögon
- 1984/85:505 av *Lars Werner m. fl.*
Värdesäkrade pensioner
- 1984/85:506 av *Arne Andersson* i Gamleby och *Lena Öhrsvik*
Bibehållande av fasta paviljonger vid Västerviks sjukhus
- 1984/85:507 av *Gullan Lindblad* och *Allan Åkerlind*
Ändrad preskriptionstid vid hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd
- 1984/85:508 av *Gunnar Olsson*
Inrättande av en medicinsk språknämnd
- 1984/85:509 av *Bengt Westerberg m. fl.*
Familjepolitiken
- 1984/85:510 av *Rune Backlund*
Byggande av en TV 2-sändare i Jönköping
- 1984/85:511 av *Filip Fridolfsson*
Reklam i närradio
- 1984/85:512 av *Lars Hjertén*
Ett nytt statsbidragssystem till den regionala kulturverksamheten
- 1984/85:513 av *Marianne Karlsson*
Svensk översättning av TV-program för invandrare
- 1984/85:514 av *Magnus Persson* och *Oskar Lindkvist*
Inrättande av ett bergartsmuseum
- 1984/85:515 av *Olle Aulin m. fl.*
Uppdelning av Lunds universitet
- 1984/85:516 av *Maja Bäckström m. fl.*
Folkmusik i musiklärarutbildningen, m. m.
- 1984/85:517 av *Hans Göran Franck m. fl.*
Breddad rekrytering till den högre utbildningen

1984/85:518 av *Pär Granstedt m. fl.*

Undervisning i ungdomsskolan om människans ansvar för djuren

1984/85:519 av *Pär Granstedt m. fl.*

Lokalisering till sydvästra Storstockholm av forskning i bioteknik

1984/85:520 av *Kersti Johansson* och *Ulla Ekelund*

Religionskunskap på vårdlinjen

1984/85:521 av *Jan-Erik Wikström* och tredje vice talman *Karl Erik Eriksson*

Folkmusik i musiklärarutbildningen, m. m.

1984/85:522 av *Anna Wohlin-Andersson* och *Marianne Karlsson*

Tillgodoräknande av ungdomsplatsarbete vid antagning till utbildningslinje

1984/85:523 av *Hugo Bergdahl* och *Rune Ångström*

Vapenutrustning för tågförare

1984/85:524 av *Lennart Brunander* och *Anna Wohlin-Andersson*

Överlåtelse av taxitillstånd

1984/85:525 av *Åke Gustavsson*

Upprustning av riksväg 31

1984/85:526 av *Marianne Karlsson*

Fällbara stolar för ryggskadade personer på buss och tåg

1984/85:527 av *Marianne Karlsson*

SOS-skyltar för handikappade bilister

1984/85:528 av *Gullan Lindblad* och *Göthe Knutson*

Slopande av användningen av vägsalt

1984/85:529 av *Sigvard Persson* och *Ulla Tillander*

Enklare regler om internationella landsvägstransporter

1984/85:530 av *Hans Pettersson* i Helsingborg och *Bengt Silfverstrand*

Bestämmelser om stänkskydd på personbil

1984/85:531 av *Birgitta Rydle*

SJ:s service till vissa rörelsehindrade passagerare

1984/85:532 av *Rune Torwald m. fl.*

SMHI:s väderprognoser m. m.

1984/85:533 av *Gösta Andersson* och *Agne Hansson*

Bevarande av åkermarken i Kalmar län

1984/85:534 av *Bertil Danielsson m. fl.*

Ändring i jordförvärvslagen

1984/85:535 av *Rune Evensson m. fl.*

Tillståndsplikt för markavvattning

- 1984/85:536 av *Arne Fransson m. fl.*
Ökad beslutanderätt för lantbruksnämnderna
- 1984/85:537 av *Pär Granstedt m. fl.*
Åtgärder mot plågsamma djurförsök
- 1984/85:538 av *Anita Johansson m. fl.*
Ändrade behörighetsbestämmelser för tillträde till skogsteknikerutbildning
vid lantbruksuniversitet
- 1984/85:539 av *Einar Larsson och Arne Fransson*
Avbytarverksamheten för jordbrukare
- 1984/85:540 av *Bengt Silfverstrand och Egon Jacobsson*
Reducering av fettvaruavgiften
- 1984/85:541 av *Gunhild Bolander*
Sysselsättningsfrämjande åtgärder för psykiskt utvecklingsstörda
- 1984/85:542 av *Per-Ola Eriksson m. fl.*
Demografiska databasens filialer i Pajala, Jokkmokk och Jörn
- 1984/85:543 av *Pär Granstedt m. fl.*
Överförande till kommunerna av huvudansvaret för arbetsmarknadspoli-
tiken
- 1984/85:544 av *Lars-Ove Hagberg m. fl.*
Översyn av lagen om anställningsskydd, m. m.
- 1984/85:545 av *Lars-Ove Hagberg m. fl.*
Kortare skiftarbetstid m. m.
- 1984/85:546 av *Ingemar Konradsson m. fl.*
Bättre regional balans i Bergslagen
- 1984/85:547 av *Lars Werner m. fl.*
Sex timmars arbetsdag m. m.
- 1984/85:548 av *Kjell Mattsson m. fl.*
Slopande av provningsskyldighet beträffande anläggningar för produktion av
träfiberbränsle m. m.
- 1984/85:549 av *Gunnar Olsson*
Mögel- och fuktskador i hus
- 1984/85:550 av *Margit Sandéhn och Birthe Sörestedt*
Översyn av bostadsanvisningslagen
- 1984/85:551 av *Nils Svensson och Birthe Sörestedt*
Avgiftsbeläggning av förköpsärenden, m. m.
- 1984/85:552 av *Eva Hjelmström*
Återinförande av trycksaksportot

1984/85:553 av *Eva Hjelmström*

Tull- och skattebefrielse på importerade kulturprodukter

1984/85:554 av *Ulla Tillander*

Bevarande av bilbesiktningsprotokoll

1984/85:555 av *Ulla Tillander*

Åtgärder mot mindre seriös bilhandel

1984/85:556 av *Thorbjörn Fälldin m. fl.*

Blyfri bensin, m. m.

1984/85:557 av *Thorbjörn Fälldin m. fl.*

Åtgärder för att stimulera övergång till blyfri bensin, m. m.

1984/85:558 av *Thorbjörn Fälldin m. fl.*

Åtgärder för att introducera svensk etanol som drivmedel

1984/85:559 av *Ulf Adelson m. fl.*

Näringspolitiken

1984/85:560 av *Ulf Adelson m. fl.*

Behovsprövning av nya lagar och andra bestämmelser, m. m.

1984/85:561 av *Ulf Adelson m. fl.*

En gemensam nordisk aktiemarknad, m. m.

1984/85:562 av *Ulf Adelson m. fl.*

Slopande av skatten på omsättning av vissa värdepapper, m. m.

1984/85:563 av *Ulf Adelson m. fl.*

Åtgärder för att underlätta utlösen av medarvingar i vissa fall

15 § Meddelande om interpellation

Meddelades att följande interpellation framställdes

*den 17 januari***1984/85:87** av *Ivar Franzén* (c) till statsrådet Birgitta Dahl om ytterligare en vindkraftsanläggning vid Näsudden på Gotland:

I den utvärdering av vindkraftens förutsättningar som genomförts av statens energiverk konstaterar verket att eventuella nya stora vindkraftverk bör uppföras och ägas av kraftföretagen och att dessa också bör svara för en betydande del av investeringskostnaden. Såvitt verket kunnat finna är dock kraftföretagen f. n. inte villiga att ta detta ansvar. Verket konstaterar därför att nya stora vindkraftverk inte kan komma till stånd.

Från statens energiverks utgångspunkt kan detta vara en logisk slutledning, men sett i ett politiskt perspektiv blir slutsatsen horribel, särskilt som det bl. a. gäller ett statligt verks (Vattenfalls) roll i energipolitiken.

Torsdagen den
17 januari 1985

*Meddelande om
fråga*

Såvitt jag erfarit har inte heller Vattenfall intagit en fullt så negativ hållning som energiverkets rapport kan ge intryck av. Enligt uppgift är Vattenfall berett att uppföra vindkraftsanläggningar och som ett första bud bidra med 10 milj. kr. per anläggning av samma typ som vid Näsudden på Gotland (3 MW). Bidraget hänför sig till en beräkning av elproduktionsvärdet vid dagens låga kraftpriser. På lång sikt beräknas en sådan anläggning vara värd ca 30 milj. kr., och den beräknade kostnaden vid tillverkning i större serie ligger i samma storleksordning. Om en grupp med fem aggregat uppförs blir kostnaden totalt ca 52 milj. kr. per styck. Om en enda anläggning byggs blir kostnaden ca 75 milj. kr.

F. n. uppför danska och holländska kraftföretag enskilda vindkraftverk och grupper av sådana med en finansiering, vilken till ca 50 % avses komma från kraftföretagen.

Det svenska vindkraftsprogrammet har varit framgångsrikt och visar att vindkraftverk av den storlek som har byggts kan ge avsevärda bidrag till den framtida elförsörjningen. Om emellertid utvecklingen nu bryts innebär det att tillverkarna måste avveckla sitt vindkraftsengagemang och att ett eventuellt återupptagande måste ske till avsevärda förluster i tid och pengar.

Enligt tidigare uppgjorda planer skulle vindkraftsprototyperna följas av grupper med 3–5 aggregat. Dessa är nödvändiga för att demonstrera den inverkan på miljön som en större vindkraftsutbyggnad skulle medföra. Som en miniminivå för att utveckla tekniken vidare och upprätthålla den industriella kompetensen skulle det emellertid vara tänkbart att uppföra ett ytterligare stort aggregat. Med tanke på Vattenfalls relativt positiva inställning skulle i första hand detta kraftföretag komma i fråga. Placeringen borde bli i anslutning till befintlig anläggning vid Näsudden på Gotland. Finansiering skulle delvis kunna ske med PoD-medel (oljeersättningsfonden).

Med hänvisning till ovanstående anhåller jag att få ställa följande fråga till energiministern:

Är statsrådet beredd att medverka till att minst en ytterligare vindkraftsanläggning uppförs vid Näsudden på Gotland?

16 § Meddelande om fråga

Meddelades att följande fråga framställdes

den 17 januari

1984/85:358 av *Oskar Lindkvist* (s) till utbildningsministern om svenskundervisningen för invandrare:

Behovet av svenskundervisning för invandrare har ökat under innevarande år. Antalet timmar inom den s. k. fria kvoten räcker inte till, medan det blir ett överskott av timmar på den s. k. lagbundna kvoten.

Mot denna bakgrund vill jag fråga utbildningsministern:

Vilka möjligheter finns det att öka resurserna inom den fria kvoten för svenskundervisning för invandrare under innevarande budgetår?

17 § Kammaren åtskildes 15.55.

In fidem

TOM T:SON THYBLAD

/Solveig Gemert

Nr 63

Torsdagen den
17 januari 1985

*Meddelande om
fråga*